

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ (5)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ομιλία αυτή του Δημοσθένη εκφωνείται το φθινόπωρο του 346. Έχει συντεθεί κάτω από την σκιά των γεγονότων που έχουν ήδη λάβει χώρα στην Ελλάδα τα τελευταία έτη, αλλά και υπό την απειλή εκείνων που όλοι φοβούνταν, φυσικά και ο Δημοσθένης, ότι πρόκειται να συμβούν.

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΗΓΗΘΕΙ

Το 404 η Αθήνα και οι σύμμαχοί της έχουν ηττηθεί στον Πελοποννησιακό πόλεμο. Η Σπάρτη, επειδή είχε στηρίξει την νίκη της πάνω στα χρήματα που της έδινε η Περσική αυλή, έπεσε θύμα της συμπεριφοράς της καθώς προδόθηκε από τον 'χρηματοδότη' της, ο οποίος έπαψε πλέον να την εμπιστεύεται. Η ήττα της από του Θηβαίους στα Λεύκτρα το 371 σήμανε το τέλος της κυριαρχίας της στην Ελλάδα, ενώ φάνηκε η δύναμη της Θηβαϊκής στρατιωτικής ισχύος να ανατέλλει. Δεν έμελλε όμως να κρατήσει για πολύ· το 362 ο Θηβαϊκός στρατός θα ηττηθεί από τους Σπαρτιάτες στην μάχη της Μαντινείας και έτσι θα παρέλθει η σύντομη αυτή Θηβαϊκή κυριαρχία.

Το 356 ξέσπασε ο τρίτος 'Ιερός Πόλεμος'. Στους Δελφούς είχε συγκροτηθεί η 'Δελφική Αμφικτιονία' η οποία τότε βρισκόταν υπό την επιρροή της Θήβας. Οι Θηβαίοι εξοργισμένοι για το γεγονός ότι η Φωκίδα αρνήθηκε να συμμετάσχει στην εκστρατεία στην Μαντινεία το 362, κατηγορήσε ευθέως ορισμένους επιφανείς Φωκείς ότι είχαν εκμεταλλευτεί ιερά εδάφη του μαντείου. Τότε οι Φωκείς αρνούμενοι να δεχθούν την απόφαση αυτή εισέβαλλαν στους Δελφούς και κατέλαβαν τον μαντείο. Την επιχείρηση αυτή την εκτέλεσαν με επιτυχία έχοντας την αφανή υποστήριξη της Σπάρτης. Με χρήματα του μαντείου ο Φωκεύς στρατηγός Φιλόμηλος δημιούργησε ένα αξιόμαχο στράτευμα μισθοφόρων, όμως σε μία σύγκρουση με τους Βοιωτούς το 354 σκοτώθηκε. Τον διαδέχθηκε ο Ονόμαρχος, ο οποίος πέρασε τις επιχειρήσεις στην Θεσσαλία. Τότε οι Θεσσαλοί ευγενείς, οι Αλευάδες, ζήτησαν την βοήθεια του Μακεδόνα βασιλιά Φιλίππου.

Οι Μακεδόνες βασιλείς και πριν τον Φίλιππο διείδαν την αστάθεια στην Νότιο Ελλάδα και απεφάσισαν να την εκμεταλλευτούν. Όμως ενεργώντας με αυτοσυγκράτηση θεώρησαν σωστό πρώτα να παγιώσουν την κυριαρχία τους στον βόριο ελλαδικό χώρο κι ύστερα να επέμβουν. Έτσι η επίκληση των Αλευάδων για βοήθεια εναντίον των Φωκέων ήταν προς στιγμήν η κατάλληλη ευκαιρία για τον Φίλιππο να κάνει το πρώτο βήμα. Αποδεχθέντος του Φιλίππου το αίτημα των Θεσσαλών τα Μακεδονικά στρατεύματα νίκησαν τον Ονόμαρχο το 352. Ο Φίλιππος κυρίαρχος στην Θεσσαλία θέλησε τότε για πρώτη φορά να επιχειρήσει μία διέλευση στην Νότιο Ελλάδα, όμως τις Θερμοπύλες είχε καταλάβει Αθηναϊκό στράτευμα, και γι' αυτό θέλησε να αποφύγει για την ώρα μια μετωπική σύγκρουση.

Δεν έμεινε όμως αδρανής· το 348 μετά από άλλες επιτυχείς προσπάθειες που έκανε στην περιοχή της Θράκης αποσπώντας σημαντικές θέσεις, προμαχώνες των Αθηναίων, κατέφερε το πολύ μεγάλο χτύπημα, διέλυσε την Χαλκιδική ομοσπονδία και υπέταξε την πιο σημαντική πόλη της ομοσπονδίας, την Όλυνθο. Στην Αθήνα η απογοήτευση από τις επιτυχίες αυτές του Φιλίππου σε συνδυασμό με τις συνεχείς αντιπαραθέσεις δυο πολιτικών σχηματισμών, ενός που στήριζε τον Μακεδόνα βασιλιά με προεξέχοντα τον Αισχίνη, και ενός κάθετα διαφωνούντος όπου προεξείχε ο Δημοσθένης, ανάγκασε τους Αθηναίους να στείλουν μία ειρηνευτική πρεσβεία στον Φίλιππο με κύριο διαπραγματευτή τον Φιλοκράτη. Παρά τις σημαντικές διαφορές που προέκυψαν στις συνεννοήσεις για το κείμενο της ειρηνευτικής συμφωνίας, τελικά κατέληξαν το 346 σε μια από κοινού ειρηνευτική διακήρυξη, γνωστή πλέον ως 'Ειρήνη του Φιλοκράτη', από την οποίαν όμως εξαιρέθηκε μετά από έντονες απαιτήσεις του Φιλίππου η περιοχή της Φωκίδας· ήταν προφανές ότι ήθελε έτσι να έχει το ελεύθερο να τιμωρήσει τους Φωκείς που έβλαψαν τα συμφέροντα των συμμάχων του Θηβαίων, ενώ οι Αθηναίοι εξέφραζαν συνεχείς αντιρρήσεις, αλλά όμως παρά ταύτα αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν, και τελικά η Φωκίδα έμεινε στο έλεος των Μακεδόνων.

Αμέσως μετά την υπογραφή της συνθήκης οι Αθηναίοι προέτρεπαν τους Φωκείς να εγκαταλείψουν τους Δελφούς και να μη δώσουν αφορμή στον Φίλιππο να εισβάλει. Οι παροτρύνσεις τους έμεναν όμως χωρίς

αποτέλεσμα με συνέπεια ο Φίλιππος τον ίδιο χρόνο, το 346, να εισβάλει τελικά μέσω των Θερμοπυλών στην στερεά Ελλάδα και να γίνει κύριος του μαντείου των Δελφών. Εξεδίωξε τους Φωκείς παίρνοντας αυτός τις δυο ψήφους που είχαν και με την σύμπραξη των υπολοίπων συμμάχων του, πρωτίστως των Θηβαίων, κέρδισε την πλειοψηφία στο Αμφικτιονικό συνέδριο. Όντας πλέον κυρίαρχος των εξελίξεων ο Φίλιππος αναγγέλλει την διοργάνωση μίας έκτακτης σύσκεψης στους Δελφούς προσκαλώντας τα μέλη και φυσικά και τους Αθηναίους. Αυτοί για λόγους τιμής θεώρησαν την πρόσκληση ως ένδειξη ισχύος εκ μέρους του και την αποδοχή της ως ένδειξη υποτέλειας εκ μέρους των ιδίων· όλοι οι πολιτικοί κύκλοι στην Αθήνα, ακόμη και οι φίλο-Μακεδονικοί, πρότειναν να αρνηθεί επισήμως η πόλη να μετάσχει.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ 'ΠΑΡΟΝ' ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ 'ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ'

Έτσι έχουν τα γεγονότα μέχρι την ημέρα που ο Δημοσθένης εκφωνεί τον λόγο του 'Περί Ειρήνης'. Η άποψη που εκθέτει στον λόγο αυτόν ο Δημοσθένης είναι εκείνη της αποδοχής της προσκλήσεως για συμμετοχή στο Αμφικτιονικό συνέδριο, παρά τον εκβιαστικό τρόπο με τον οποίον γίνεται. Το γεγονός ότι ένας φανατικός αντίπαλος του Φιλίππου και των Μακεδόνων πρότεινε μία τέτοια άποψη δημοσίως σε ομιλία του, ανάγκασε πολλούς σύγχρονους σχολιαστές να υποψιαστούν ότι η πατρότητα του λόγου δεν ανήκει στον Δημοσθένη. Ο λόγος όμως είναι ξεκάθαρα δικός του· το γεγονός ότι αυτός είναι που προτείνει την αποστολή πρεσβείας στο συνέδριο των Δελφών, δεν συνιστά καθόλου αλλαγής στάσεως, αλλά αντιθέτως δείχνει την πρόθεσή του μέσα από την συμμετοχή τους οι Αθηναίοι που ακόμη παραμένουν δύσπιστοι ως προς τις προθέσεις του Μακεδόνα βασιλιά, να πειστούν έστω και τώρα την ύστατη στιγμή για την επικινδυνότητα που αυτές έχουν.

Ο Δημοσθένης σ' αυτόν τον λόγο φαίνεται παραδόξως να 'χαίρεται' που τα γεγονότα είναι τόσο δυσμενή για την Αθήνα, γιατί έτσι αποδεικνύεται η ορθότητα της δικής του πολιτικής, όταν τρία χρόνια πριν, και ειδικά στο θέμα της Χαλκιδικής Ομοσπονδίας, υποστήριζε ότι η στάση της πόλης έπρεπε να ήταν άκαμπτη απέναντι στον Φίλιππο. Το γεγονός πως 'τώρα' υποστηρίζει την αποδοχή των τετελεσμένων στους Δελφούς και την αποστολή της πρεσβείας, η οποία στην ουσία θα σημαίνει και την αναγνώριση των υπερβάσεων του Φιλίππου, δεν δείχνει αλλαγή στάσης εκ μέρους του, αλλά το ακριβώς αντίθετο· δείχνει πόσο δικαιωμένος νοιώθει που τώρα η Αθήνα θα αναγκαστεί να ταπεινωθεί. Συγχρόνως όμως καταγγέλλει και όλους εκείνους τους φίλο-Μακεδονικούς κύκλους στην Αθήνα, που τώρα εμφανίζονται δήθεν ανυποχώρητοι, πως αν εισακουστούν οι θέσεις τους, τότε θα δοθεί στον Φίλιππο η ευκαιρία να χρεώσει στην Αθήνα ως υπαίτιο την αποτυχία των διαπραγματεύσεων, και έτσι να κερδίσει την ευκαιρία που ήθελε, δηλ. να έχει το δικαιωμένο 'άλλοθι' στα μάτια των υπολοίπων Ελλήνων ώστε να επιτεθεί στην πόλη. Ούτε λίγο, ούτε πολύ, ο Δημοσθένης στον λόγο αυτόν υποστηρίζει την άποψη πως όσοι 'τώρα' πρώην φίλο-Μακεδόνες εμφανίζονται ως δήθεν πατριώτες και ζητούν την απόρριψη της προσκλήσεως που απέστειλε το Φίλιππος, στην ουσία λειτουργούν ως 'προβοκάτορες' του Φιλίππου, γιατί αυτό ακριβώς θέλει κι εκείνος, δηλ. να απορρίψει η Αθήνα την πρόσκληση.

Συνεπώς η γνώμη του Δημοσθένη στον λόγο αυτόν πως πρέπει η Αθήνα να αποδεχθεί και την πρόσκληση για το έκτακτο συνέδριο στους Δελφούς, και τα πολεμικά τετελεσμένα στο μαντείο, κάθε άλλο παρά αλλαγή της πολιτικής του ρήτορα δείχνουν· ο λόγος είναι δικός του, και το ότι δεν εμφανίζεται εδώ τόσο αντί-Μακεδονικός οφείλεται στο ότι αυτήν την στιγμή ο στόχος του είναι άλλος, δηλ. να καταγγείλει την προδοτική κατά την γνώμη τους συμπεριφορά των φίλο-Μακεδονικών κύκλων και ιδίως του Αισχίνη τα τελευταία χρόνια ως βασική υπεύθυνο για τις τωρινές εξελίξεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ

(1) Ὅρῳ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ παρόντα πράγματα πολλὴν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχὴν οὐ μόνον τῷ πολλὰ προεῖσθαι καὶ μηδὲν εἶναι προὔργου περὶ αὐτῶν εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων κατὰ ταῦτα μηδὲ καθ' ἓν τὸ συμφέρον πάντας ἡγεῖσθαι, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὥδι, τοῖς δ' ἑτέρως δοκεῖν.

ΣΧΟΛΙΑ

τὰ...πράγματα: αιτιατική, αντικ. στο ρ. Η ενδιαμέσχη μτχ. επιθ. προσδ. **δυσκολίαν...καὶ ταραχὴν:** 'περιπλοκότητα και σύγχυση', η χρήση συνωνύμων εκφράσεων είναι ενδεικτική της ρητορικής τέχνης, που δεν αρκείται στον εφ' άπαξ χαρακτηρισμό καταστάσεων. **ἔχοντα:** κατηγορηματική μτχ. **τῷ...προεῖσθαι:** 'προΐεμαι = εγκαταλείπω - αδιαφορώ'. έναρθρο απαρέμφατο με ενν. υποκ. το 'ἡμᾶς = Ἀθηναίους' σε θέση δοτικής επιρρ. της αιτίας, 'ἐξ αἰτίας του ὅτι ἔχουμε εγκαταλείψει - παραβλέψει'. **πολλὰ:** αντικ. στο έναρθρο απαρέμφ. Προφανώς υπονοεῖ την αδιαφορία που ἔδειξε η Αθήνα τα τελευταία τρία χρόνια, όταν παρά τις δικές του παροτρύνσεις περὶ αναλήψεως πρωτοβουλιῶν ἐναντίον της επιθετικότητας του Φιλίππου εἰς βάρος της 'Χαλκιδικῆς Ομοσπονδίας', η πόλη ἔμενε αδρανὴς δείχνοντας ἐμπιστοσύνη στα λόγια του φίλο-Μακεδόνα Αἰσχίνη. **καὶ μηδὲν:** ἐμφανὴς η ἀντίθεση ἀνάμεσα στο 'πολλὰ ~ μηδέν'. Η αιτιατική της ἀντων. εἶναι επιρρ. του τρόπου, 'καθόλου - με κανένα τρόπο'. **εἶναι προὔργου:** στο ἀπαρέμφατο ενν. πάλι το ἄρθρο 'τῷ' και το καθιστᾶ ὁμοίως δοτικὴ της αιτίας. Η ἐκφραση εἶναι ἀπρόσωπη, 'προὔργου ἐστὶ = εἶναι ὠφέλιμο'. **περὶ αὐτῶν:** δηλ. 'για ὅσα ἔχουμε αδιαφορήσει μέχρι τώρα'. **εὖ λέγειν:** υποκ. στην ἀπρόσωπη ἐκφραση. **ἀλλὰ καὶ... ἡγεῖσθαι:** 'οὐ μόνον...ἀλλὰ καί...', ενν. πάλι το ἄρθρο 'τῷ' στο ἀπαρέμφατο 'ἡγεῖσθαι', 'ἀλλὰ ἐπίσης και ἐξ αἰτίας του γεγονότος ὅτι ὅλοι ἐμεῖς θεωροῦμε'. **περὶ τῶν ὑπολοίπων:** 'ὅσον ἀφορᾶ αὐτὰ που ἔχουν ἀπομείνει'. Οι πολιτικές πρωτοβουλίες που ἔχουν πλέον μείνει στα χέρια των Αθηναίων εἶναι ἀσφυστικά περιορισμένες, διότι ὅλες ἔχουν πλέον περάσει στα χέρια του Φιλίππου. **κατὰ ταῦτα:** 'ἀκολουθώντας τι ἴδιες ἀπόψεις'. **μηδὲ καθ' ἓν:** 'οὔτε καν σε ἓνα ζήτημα'. **τὸ συμφέρον:** αιτιατική, αντικ. στο 'ἡγεῖσθαι'.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Βλέπω λοιπόν, Αθηναῖοι, ὅτι οἱ τωρινές υποθέσεις ἐμφανίζουν μεγάλη περιπλοκότητα και σύγχυση, ὅχι μόνο ἐξ αἰτίας του ὅτι ἐμεῖς ἔχουμε εγκαταλείψει πολλά, και δεν εἶναι καθόλου ὠφέλιμο γι' αὐτὰ τα ζήματα η επιτυχῆς ἀγόρευση, ἀλλὰ ἐπίσης και ἐξ αἰτίας του ὅτι ὅλοι ἐμεῖς οὔτε σε ἓνα ζήτημα δεν θεωροῦμε τὸ συμφέρον μας ἀκολουθώντας τις ἴδιες ἀπόψεις, ἀλλὰ σε κάποιους ὑπάρχει αὐτή, και σε ἄλλους μία ἄλλη ἀποψη.

+++++

(2) δυσκόλου δ' ὄντος φύσει καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλευέσθαι, ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ πεποιήκατ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασιν χρῆσθαι τῷ βουλευέσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει παρὰ πάντα τὸν χρόνον ὃν οἶδ' ἐγώ, τὸν μὲν οἷς ἂν ἀμάρτητ' ἐπιτιμῶντα εὐδοκιμεῖν καὶ δοκεῖν εὖ λέγειν, τὰ δὲ πράγματα καὶ περὶ ὧν βουλευέσθ' ἐκφεύγειν ὑμᾶς.

ΣΧΟΛΙΑ

δυσκόλου δ' ὄντος...καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλευέσθαι: δυο γενικές ἀπόλυτες, ἐναντιωματικές. **αὐτὸ:** i.e. 'τὸ βουλευέσθαι'. **πρὸ τῶν πραγμάτων:** 'πριν ἀπὸ τα γεγονότα'. **χρῆσθαι τῷ βουλευέσθαι:** το ἀπαρέμφ. εἶναι αντικ. στο ρ., 'να ἐφαρμόζουν την διαβούλευση'. **ἐκ δὲ τούτου:** δηλ. 'ἐξ αἰτίας του γεγονότος

ὅτι εσείς συσκέπτεσθε κατόπιν εορτής'. **δν:** i.e. 'χρόνον'. **τὸν μὲν...ἐπιτιμῶντα:** ἐναρθρη μτχ. ως υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο 'εὐδοκιμεῖν'. **οἷς ἂν ἀμάρτη(ε):** αναφορική πρόταση η οποία συντάσσεται με την μτχ. 'ἐπιτιμῶντα' ως αντικείμενο, 'ἐπιτιμῶ τινί = επικρίνω κάποιον / κάτι'. Η αναφορική πρόταση περιέχει και υπόθεση με τον αοριστολογικό 'ἂν' και υποτακτική. **οἷς:** το αναφορικό βρίσκεται σε ἑλξη, διότι κανονικά θα ἔπρεπε να ήταν σε αιτιατική ως αντικ. σύστοιχο στο ρ. Η ἀποκατάσταση της ἑλξης, 'τούτοις ἃ ἂν ἀμάρτητε'. **εὐδοκιμεῖν καὶ δοκεῖν:** υποκείμενα στο ἀπρόσωπο 'συμβαίνει'. **τὰ δὲ πράγματα:** αιτιατική πτώση, υποκ. στο 'ἐκφεύγειν'. **ὕμᾱς:** αντικ. στο ἀπαρέμφατο.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Παρά το γεγονός ότι η διαβούλευση είναι ένα θέμα εκ φύσεως περίπλοκο και δύσκολο, εσείς το έχετε καταστήσει ακόμη πολύ πιο περίπλοκο, Αθηναίοι. Διότι ενώ οι άλλοι άνθρωποι συνηθίζουν πριν από τα γεγονότα να εφαρμόζουν την διαβούλευση, εσείς αντιθέτως μετά τα γεγονότα. Και εξ αιτίας αυτού συμβαίνει σε όλο το χρονικό διάστημα το οποίο εγώ έχω υπ' όψη μου, αυτός που επικρίνει όσα τυχόν σφάλματα εσείς διαπράξετε, να έχει μία καλή φήμη και να δίνει την εντύπωση ότι μιλάει καλά, ενώ τα ζητήματα για τα οποία συσκέπτεσθε, να σας διαφεύγουν.

+++++

(3) οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων οἷομαι καὶ πεπεικῶς ἑμαυτὸν ἀνέστηκα, ἂν ἐθελήσῃτε τοῦ θορυβεῖν καὶ φιλονικεῖν ἀποστάντες ἀκούειν, ὥς ὑπὲρ πόλεως βουλευομένοις καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσήκει, ἔξειν καὶ λέγειν καὶ συμβουλεύειν δι' ὧν καὶ τὰ παρόντ' ἔσται βελτίω καὶ τὰ προειμένα σωθήσεται.

ΣΧΟΛΙΑ

οὐ μὴν ἀλλὰ: 'παρ' όλα αυτά όμως'. **καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων:** 'έστω κι αν αυτά τα γεγονότα είναι έτσι', γενική απόλυτη, εναντιωματική μτχ. **οἷομαι καὶ...ἀνέστηκα:** δυο κύριες προτάσεις, 'έχω την γνώμη και έχω σηκωθεί να πάρω τον λόγο'. Το ρ. 'ἀνίστημι' εν προκειμένω στο στόμα του ρήτορα σημαίνει 'σηκώνομαι για να πάρω τον λόγο στο βήμα του ομιλητή'. **πεπεικῶς ἑμαυτὸν:** τροπική μτχ. **τοῦ θορυβεῖν καὶ φιλονικεῖν:** δυο ἐναρθρα ἀπαρέμφατα σε γενική πτώση εξαρτημένα από την μτχ. 'ἀποστάντες > ἀφίσταμαί τινος = απομακρύνομαι από κάτι / κάποιον'. Η γενική είναι της απομάκρυνσης. **θορυβεῖν:** όταν το ακροατήριο διαφωνούσε με τις απόψεις του ομιλητή, εξέφραζε την διαφωνία του με ψίθυρους πολλές φορές έντονους. Την εικόνα μίας συνήθους λαϊκής συνελεύσεως στην εκκλ. του δήμου δίνει ο Πλάτων, 'συγκαθεζόμενοι εἰς ἐκκλησίας σὺν πολλῶ θορύβῳ τὰ μὲν ψέγουσι τῶν λεγομένων ἢ πραττομένων τὰ δὲ ἐπαινοῦσι καὶ ἐκβοῶντες καὶ κροτοῦντες, Πολιτεία, 429b'. **φιλονικεῖν:** τα χφφ. έχουν την γραφή 'φιλονικεῖν' και η γραφή του κειμένου είναι διόρθωση του Cobet. Το ρ. δεν παράγεται από το 'φιλῶ+νεῖκος = έρις', διότι τότε έχοντας δεύτερο συνθετικό ουσιαστικό της β' κλίσεως θα ἔπρεπε το παράγωγό του επίθετο να ήταν 'φιλονεικῆς, ές', όπως συμβαίνει τα 'α+δέος < ἀδεής, ές· α+γένος < ἀγενής, ές· α+κλέος < ἀκλεής, ές', ενώ το παράγωγο του 'φιλονικῶ' είναι 'φιλόνικος', όπως και 'στρέφω+δίκη < στρεψόδικος'. **ἀποστάντες:** τροπική μτχ. **ἀκούειν:** αντικ. στο 'ἐθελήσῃτε'. **ὥς...προσῆκει:** 'έτσι όπως ταιριάζει', αναφορική παραβολική πρόταση. **ὑπὲρ πόλεως...καὶ τηλικούτων πραγμάτων:** ο 'καί' ως επιδοτικός συνδέει τους δυο εμπροθέτους προσδιορισμούς της υπεράσπισης. Και δυο συντάσσονται με την μτχ. **βουλευομένοις:** ἀναρθρη μτχ. που εξυπηρετεί καταχρηστικῶς τον ρόλο της δοτικής προσωπικής στο ἀπρόσωπο ρ. 'προσῆκει', 'έτσι όπως ταιριάζει σ' όσους συσκέπτονται για την πόλη τους και κυρίως για τόσο σοβαρά θέματα'. **ἔξειν:** αντικ. στα 'οἷομαι ~ πεπεικῶς'. **λέγειν καὶ συμβουλεύειν:** και τα δυο αντικ. στο 'ἔξειν'. **δι' ὧν:** εμπρόθετος του μέσου, 'μέσω ποιῶν πραγμάτων'. **καὶ τὰ παρόντα...καὶ τὰ προειμένα:** δυο ἐναρθρες μτχ. ως υποκείμενα

στα ρ. 'ἔσται & σωθήσεται' αντιστοίχως. Και στα δυο υπάρχει αττική σύνταξη. **τὰ προειμένα σωθήσεται:** 'αὐτά που ἔχουν εγκαταλειφθεῖ θα σωθούν'. Οι εκδότες παρατήρησαν μια εμφανή ασυμβατότητα στα λόγια του ρήτορα ανάμεσα στην διαπίστωση που κάνει 'μηδὲν εἶναι προύργου περὶ αὐτῶν εὖ λέγειν, §1' και στην υπόσχεση που τώρα δίνει στο ακροατήριό του πως 'τὰ προειμένα σωθήσεται'. Επίσης ένα δεύτερο πρόβλημα με την φράση αυτήν είναι πως στην συνέχεια της ομιλίας του πουθενά δεν διαφαίνεται η προοπτική πως 'τὰ προειμένα σωθήσεται'. Οι προταθείσες θεραπείες ποικίλλουν ανάμεσα σ' αυτήν που υποστηρίζει πως το 'προοίμιο' αυτό ανήκει σε άλλο λόγο του Δημοσθένη, χαμένο σήμερα, έως και σ' αυτήν που θέλει τον Δημοσθένη να επέλεξε αυτό το 'προοίμιο' αδιαφορώντας για την όποια ασυμβατότητά του με ό,τι ακολουθεί.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Παρ' όλα αυτά όμως παρά το γεγονός ότι τα γεγονότα είναι έτσι, έχω την γνώμη, αλλά και έχω σηκωθεί πιστεύοντας ότι, αν θελήσετε να ακούτε μένοντας μακριά από φωνές διαμαρτυρίας και τάσεις καταξίωσης, όπως ταιριάζει σ' όσους συσκέπτονται για την σωτηρίας μίας πόλης και μάλιστα για τόσο σοβαρά θέματα, θα μπορέσω και να μιλήσω αλλά και να δώσω συμβουλές με ποιά μέσα οι τωρινές καταστάσεις θα δίνουν καλύτερες, αλλά και όσα έχουν εγκαταλειφθεί θα σωθούν.

+++++

(4) 'Ακριβῶς δ' εἰδῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ λέγειν περὶ ὧν αὐτὸς εἶπέ τις καὶ περὶ αὐτοῦ παρ' ὑμῖν ἀεὶ τῶν πάνυ λυσιτελούντων τοῖς τολμῶσιν ὄν, οὕτως ἡγοῦμαι φορτικὸν καὶ ἐπαχθὲς ὥστε ἀνάγκην οὖσαν ὁρῶν ὅμως ἀποκνῶ. νομίζω δ' ἄμεινον ἂν ὑμᾶς περὶ ὧν νῦν ἐρῶ κρῖναι, μικρὰ τῶν πρότερόν ποτε ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ μνημονεύσαντες.

ΣΧΟΛΙΑ

εἰδῶς: εναντιωματική μτχ. **τὸ λέγειν:** ἐναρθρο ἀπαρέμφατο ως ἀντικείμενο στην μτχ. 'εἰδῶς'. Υποκείμενο στο ἐναρθρο ἀπαρέμφατο ενν. 'τινά'. **αὐτὸς...τις:** 'αὐτός ο ἴδιος'. **περὶ αὐτοῦ:** 'για τον εαυτό του'. **τῶν...λυσίτελούντων:** ἐναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό σε θέση γενικής κατηγορηματική – διαιρετική στην μτχ. 'ὄν'. **τοῖς τολμῶσι:** ἐναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, δοτική της αναφοράς. **φορτικὸν καὶ ἐπαχθὲς:** κατηγορούμενα στο ενν. αντικ. του 'ἡγοῦμαι', 'τὸ λέγειν'. **ἀνάγκην:** αντικ. στην μτχ. 'ὁρῶν'. **οὖσαν:** κατηγορηματική μτχ. **ὁρῶν:** εναντιωματική μτχ. **ἄμεινον:** ἐπίρρημα, 'με καλύτερο τρόπο'. **ἂν ὑμᾶς... κρῖναι:** ειδικό, δυνητικό ἀπαρέμφατο, ἀντικείμενο στο ρ. 'νομίζω'. Βρίσκεται σε θέση δυνητικής ευκτικής για το δυνατόν στο παρόν & μέλλον. Η ἐνδιάμεση αιτιατική της ἀντων. είναι υποκ. του ἀπαρεμφάτου, 'νομίζω ὅτι εσεῖς εἶναι δυνατόν να κρίνετε με πιο σωστό τρόπο'. Το δυνητικό ἀπαρέμφατο λειτουργεί και ως ἀπόδοση στην υποθετική μτχ. που 'μνημονεύσαντες'. **περὶ ὧν...ἐρῶ:** 'για ὅσα ἐγὼ θα μιλήσω'. **μικρὰ:** σύστοιχο αντικ. στην μτχ. 'μνημονεύσαντες', αλλά και συγχρόνως ἐπιθ. προσδιορισμός στο ἐλλείπον σύστοιχο αντικ. 'μικρὰς μνημονεύσεις'. **τῶν...ῥηθέντων:** ἐναρθρη μτχ. σε θέση γενικής διαιρετικής. **μνημονεύσαντες:** υποθετική μτχ. 'αν ἀνακαλέσετε στην μνήμη σας'.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αν και γνωρίζω καλά, Αθηναῖοι, ὅτι το να μιλάει κάποιος για ὅσα ο ἴδιος κάποτε εἶπε, αλλά και για τον ἴδιο του τον εαυτό ἐνώπιόν σας, είναι ἀπὸ πιο ωφέλιμα πράγματα σ' αὐτοὺς που ἔχουν το θάρρος, τόσο κουραστικό αλλά και ἐνοχλητικό το θεωρῶ, ὥστε αν και βλέπω ὅτι εἶναι ἀνάγκη, ἐντούτοις διστάζω. Νομίζω λοιπὸν ὅτι εσεῖς εἶναι δυνατόν να κρίνετε με καλύτερο τρόπο για ὅσα ἐγὼ θα πω τώρα, αν θυμηθεῖτε λίγα πράγματα ἀπὸ αὐτά που λέχθηκα ἀπὸ ἐμένα στο παρελθόν.

+++++

(5) ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν, ἤνίκ' ἔπειθόν τινες ὑμᾶς, τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πραγμάτων ταραττομένων, βοηθεῖν Πλουτάρχῳ καὶ πόλεμον ἄδοξον καὶ δαπανηρὸν ἄρασθαι, πρῶτος καὶ μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον, καὶ μόνον οὐ διεσπᾶσθην ὑπὸ τῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασιν πολλὰ καὶ μεγάλ' ὑμᾶς ἀμαρτάνειν πεισάντων· καὶ χρόνου βραχείος διελθόντος, μετὰ τοῦ προσοφλεῖν αἰσχύνην καὶ παθεῖν οἷα τῶν ὄντων ἀνθρώπων οὐδένες πώποτε πεπόνθασ' ὑπὸ τούτων οἷς ἐβοήθησαν, πάντες ὑμεῖς ἔγνωτε τὴν τε τῶν τότε ταῦτα πεισάντων κακίαν καὶ τὰ βέλτιστ' εἰρηκότ' ἐμέ.

ΣΧΟΛΙΑ

ἔπειθόν τινες: i.e. 'Μειδίας'. **τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πραγμάτων:** Το 357 οι Αθηναῖοι ἐδωξαν τους Θηβαίους ἀπὸ τὴν Εὐβοία. Ὅμως το 352 ο Φίλιππος με πρόσκληση τῶν Αλευάδων ἐπενέβη στὴν Θεσσαλία, ἐγένε κύριος τῆς περιοχῆς μέχρι τῆς Θερμοπύλης (δες Εἰσαγ.), καὶ ἀναμείχθηκε στὰ ζητήματα τῆς Εὐβοίας. Χορήγησε βοήθεια στοὺς Εὐβοεῖς, παρακινώντας τοὺς σε ἀποστασία ἀπὸ τὴν Αθήνα καὶ στὸν σχηματισμὸ Μακεδονικῶν πολιτικῶν παρατάξεων. Το 351 ο τύραννος τῆς Ερέτριας Πλούταρχος ζήτησε τὴν βοήθεια τῶν Αθηναίων ἐναντὶ τοῦ τύραννου τῆς Χαλκίδας Καλλία. Ο Δημοσθένης διείδε προβοκάτσια καὶ υποστήριξε πὼς ἡ διένεξή με τὸν Καλλία ἦταν συνεννοημένη, ὥστε ὅταν οἱ Αθηναῖοι θα στείλουν βοήθεια στὸν Πλούταρχο, ο Καλλίας νὰ ζητήσει τὴν βοήθεια τοῦ Φιλίππου· ἐτσι πρότεινε τὴν ἀπόρριψη τοῦ αἰτήματος τοῦ. Ὅμως ἡ φίλο-Μακεδονικὴ παράταξη με τὸν Αἰσχίνην ζήτησε τὴν ἀποστολὴ βοήθειας· ο στρατηγὸς Φωκίων ἀπεστάλη στὴν Ερέτρια, καὶ ο Καλλίας κάλεσε σε βοήθεια τὸν Φίλιππο. Στὴν σύγκρουση στὴν πόλιν Ταμῦναι ο Πλούταρχος ἐγκατέλειψε τὸν Φωκίωνα, πράγμα πὺν δικαίωσε τῆς υποψίεσ τοῦ Δημοσθένη περὶ προβοκάτσιας. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ Φωκίων νίκησε τὰ ἀντίπαλα στρατεύματα. **παραελθὼν:** τροπικὴ μτχ. **καὶ μόνον οὐ:** 'καὶ λίγο ἔλειψε' **διεσπᾶσθην:** 'διασπᾶζομαι = διαμελίζομαι - κομματιάζομαι'. **ὑπὸ τῶν...πεισάντων.** **ἐπὶ μικροῖς λήμμασιν:** 'ἀποβλέποντας σε ἀσήμαντα κέρδη'. **πολλὰ καὶ μεγάλ':** σύστοιχα ἀντικείμενα στὸ 'ἀμαρτάνειν', ἀλλὰ ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ στὰ κανονικά, ἀλλὰ ἐλλείποντα σύστοιχα ἀντικείμενα 'πολλὰς καὶ μεγάλας ἀμαρτίας'. **χρόνου βραχείος διελθόντος:** 'καὶ ὅταν πέρασε ἓνα σύντομο χρονικὸ διάστημα', γενικὴ ἀπόλυτη, χρονικὴ μτχ. **μετὰ τοῦ προσοφλεῖν...καὶ παθεῖν:** δυο ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ τοῦ τρόπου. **αἰσχύνην:** ἀντικ. στὸ 'προσοφλεῖν· 'αἰσχύνη' εἶναι ἡ 'ντροπή' πὺν ἀκολουθεῖ μία κακὴ πράξη, ἐνῶ 'αἰδῶς' εἶναι ἡ 'ντροπή' πρὶν τὴν κακὴν πράξη, 'προσοφλισκάνω αἰσχύνην = περιβάλλομαι με ντροπή'. **οἷα... πεπόνθασ':** i.e. 'τοιαῦτα οἷα..', ἀναφορικὴ παραβολικὴ πρόταση, πὺν ὁμως ἐδῶ λειτουργεῖ ὡς ἀντικείμενο στὸ 'παθεῖν'. **τῶν ὄντων ἀνθρώπων:** γενικὴ διαιρετικὴ. **οἷς ἐβοήθησαν:** ἀναφορικὴ ἐπιθ. πρόταση. Σύμφωνα με τὸν Ἀρχαῖο Σχολιαστὴ ο Πλούταρχος μὴ ἔχοντας χρήματα γιὰ νὰ πληρώσει τοὺς δικοὺς τοῦ μισθοφόρους παραχώρησε σ' αὐτοὺς τὰ Αθηναϊκὰ στρατεύματα τοῦ Φωκίωνα με συνέπεια οἱ Αθηναῖοι νὰ υποχρεωθοῦν νὰ πληρώσουν ὡς λύτρα 50 τάλαντα στὰ μισθοφορικὰ στρατεύματα τοῦ Πλουτάρχου προκειμένου νὰ πάρουν πίσω τὰ δικά τοὺς. **οἷς:** δοτικὴ προσωπικὴ, 'βοηθῶ τινὶ τί = συμπαρίσταμαι σε κάποιον'. **τὴν ...κακίαν:** ἀντικ. στὸ ρ. **τῶν...πεισάντων:** γενικὴ υποκειμενικὴ. **ταῦτα:** ἀντικ. στὸ 'πεισάντων'. **τὰ βέλτιστ':** ἀντικ. στὴν μτχ. 'εἰρηκότ(α)'. **εἰρηκότ':** κατηγορηματικὴ μτχ. **ἐμέ:** ἀντικ. στὸ ρ. 'ἔγνωτε'.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Εγὼ λοιπόν, Αθηναῖοι, ἀρχικά, ὅταν κάποιοι προσπαθοῦσαν νὰ σας πείσουν, ἐνῶ οἱ υποθέσεις στὴν Εὐβοία βρίσκονταν σε σύγχυση, νὰ συμπαρασταθεῖτε στὸν Πλούταρχο καὶ ξεκινήσετε ἓνα πόλεμο χωρὶς καλὴ φήμη ἀλλὰ καὶ μεγάλο χρηματικὸ κόστος, πρῶτος ἐγὼ καὶ μόνος ἔφερα ἀντιρρήσεις, καὶ λίγο ἔλειψε νὰ διαμελισθῶ ἀπὸ ἐκείνους πὺν ἀποβλέποντας σε ἀσήμαντα κέρδη σας ἐπείσαν νὰ διαπράξετε πολλὰ καὶ σοβαρὰ σφάλματα. Καὶ ὅταν πέρασε ἓνα σύντομο χρονικὸ διάστημα, με τὸ νὰ περιβληθεῖτε με ντροπή καὶ με τὸ υποστείτε τέτοια πὺν κανεῖς ποτὲ μέχρι τώρα ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους δὲν ἔχει πάθει ἀπὸ ἐκείνους στοὺς οἱοῦς ἐτρεξε γιὰ βοήθεια, ὅλοι ἐσεῖς διαπιστώσατε καὶ τὴν κακία ἐκείνων πὺν τότε σας ἐπείσαν γι' αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐγὼ εἶχα προτείνει τὰ καλύτερα.

+++++

(6) *πάλιν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατιδὼν Νεοπτόλεμον τὸν ὑποκριτὴν τῷ μὲν τῆς τέχνης προσχήματι τυγχάνοντ' ἀδείας, κακὰ δ' ἐργαζόμενον τὰ μέγιστα τὴν πόλιν καὶ τὰ παρ' ὑμῶν διοικοῦντα Φιλίππῳ καὶ πρυτανεύοντα, παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, οὐδεμιᾶς ἰδίας οὔτ' ἔχθρας οὔτε συκοφαντίας ἔνεκα, ὥς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτ' ἔργων γέγονεν δῆλον.*

ΣΧΟΛΙΑ

πάλιν τοίνυν: *‘κατόπιν – ὕστερα – κατὰ δεύτερο λόγο’*, σε ανταπόκριση με το *‘πρῶτον μὲν, 5’*. **κατιδὼν:** χρονική μτχ. **Νεοπτόλεμον τὸν ὑποκριτὴν:** ο Νεοπτόλεμος ἦταν ἓνας γνωστός Αθηναῖος ηθοποιός, ο οποίος εκμεταλλευόμενος τὴν υποκριτικὴν τοῦ τέχνη καὶ βοηθούμενος ἀπὸ ἓνα ἄλλο ἐπίσης ηθοποιό, τὸν Ἀριστόδημο, πῆγε ὡς διαπραγματευτὴς στὴν αὐλὴ τοῦ Φιλίππου πρὶν ἀποσταλεῖ ἡ ἐπίσημη πρεσβεία με τὸν Φιλοκράτη. **τῷ...προσχήματι:** δοτικὴ τοῦ οργάνου, *‘με βάση τὴν δικαιολογία’*. **τῆς τέχνης:** *ἰ.ε. ‘ὑποκριτικῆς’*, γενικὴ ἀντικειμενικὴ. **τυγχάνοντ(α):** κατηγορηματικὴ μτχ. **ἀδείας:** γενικὴ διαιρετικὴ ὡς ἀντικ. στὴν μτχ. *‘τυγχάνω τινός = παίρνω μερίδιο ἀπὸ κάτι’*, ἐδῶ *‘ἄδεια > α+δέος = ἐλλειψη φόβου = ἐλευθερία’*. **κακὰ ἐργαζόμενον:** σύστοιχο ἀντικ. στὴν μτχ., ἡ ὁποία εἶναι κατηγορηματικὴ. **τὰ μέγιστα:** παράθεση. **τὴν πόλιν:** δεύτερο ἀντικείμενο στὴν μτχ. *‘ἐργαζόμενον > ἐργάζομαι τίνα τί = προξενῶ σε κάποιον κάτι’*. **τὰ παρ' ὑμῶν διοικοῦντα:** τὸ ἄρθρο ἔχει τὴν δύναμη νὰ οὐσιαστικοποιεῖ ἀκόμη καὶ ἐμπρόθετους προσδιορισμούς· ἐδῶ τὸν καθιστᾷ σε αἰτιατικὴ πτώση ἀντικ. στὴν μτχ. *‘διοικοῦντα’*, ἡ ὁποία εἶναι κατηγορηματικὴ, *‘διοικοῦντα, ἰ.ε. Νεοπτόλεμον’*. **Φιλίππῳ:** δοτικὴ χαριστικὴ. **πρυτανεύοντα:** *ἰ.ε. ‘Νεοπτόλεμον’*, ἡ λέξις ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τὸ *‘πρυτανεύουσα φυλὴ’* στὴν βουλὴ τῶν πεντακοσίων, ποὺ δήλωνε τὴν φυλὴν ποὺ εἶχε τὴν ἐξουσία γιὰ τὸν 1/10 τοῦ ἔτους. **παραελθὼν εἶπον:** *‘ανεβαίνοντας στὸ βῆμα εἶπα’*, ἡ μτχ. τροπικὴ καὶ ὄχι χρονικὴ. **ὥς...γέγονεν δῆλον:** ἀναφορικὴ ἐπιρρ. παραβολικὴ πρόταση.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Κατόπιν, Αθηναῖοι, ὅταν εἶδα τὸν Νεοπτόλεμον τὸν ηθοποιό με βάση τὴν δικαιολογία τῆς υποκριτικῆς τοῦ τέχνης νὰ ἔχει τὸ ἐλεύθερο, ἀλλὰ καὶ νὰ προξενεῖ ζημιές στὴν πόλιν πολὺ σοβαρές, καὶ νὰ διαχειρίζεται τὰ δικά σας θέματα ἐξυπηρετώντας τὸν Φίλιππο, καὶ νὰ ἀσκεῖ ἐξουσία, προχωρώντας στὸ βῆμα μίλησα σε σας, ὄχι γιὰ νὰ ικανοποιήσω ἓνα προσωπικό μου μίσος οὔτε γιὰ νὰ συκοφαντήσω, ὅπως ἐγίνε φανερό ἀπὸ τὰ γεγονότα ποὺ ἀκολούθησαν.

+++++

(7) *καὶ οὐκέτ' ἐν τούτοις αἰτιάσομαι τοὺς ὑπὲρ Νεοπτολέμου λέγοντας (οὐδὲ εἰς γὰρ ἦν), ἀλλ' αὐτοὺς ὑμᾶς· εἰ γὰρ ἐν Διονύσου τραγωδοὺς ἐθεᾶσθε, ἀλλὰ μὴ περὶ σωτηρίας καὶ κοινῶν πραγμάτων ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἂν οὕτως οὔτ' ἐκείνου πρὸς χάριν οὔτ' ἐμοῦ πρὸς ἀπέχθειαν ἠκούσατε.*

ΣΧΟΛΙΑ

ἐν τούτοις: *ἰ.ε. ‘τοῖς λόγοις ἐμοῦ’*, *‘καὶ στὴν τωρινή μου ομιλία’*. **τοὺς...λέγοντας:** ἀντικ. στὸ ρ., *‘δεν θὰ καταφερθῶ ἐναντίον ἐκείνων ποὺ μίλησαν υπερασπιζόμενοι τὸν Νεοπτόλεμον’*. **εἰς:** υποκ. καθὼς τὸ *‘ἦν’* εἶναι ὑπαρκτικό. **εἰ...ἐθεᾶσθε:** *‘ἀν βλέπατε’*, υποθ. πρόταση. **ἐν Διονύσου:** *ἰ.ε. ‘ἐν ἱερῷ’ ἢ ‘θεάτρῳ’*, *‘μέσα στο θέατρο τοῦ Διονύσου’*. **τραγωδοὺς:** *‘τραγικοὺς καλλιτέχνες’*. **ἀλλὰ μὴ...ἦν ὁ λόγος:** ἐνν. πάλι ὁ *‘εἰ’* σε μία ἐπίσης υποθ. πρόταση ποὺ συνδέεται με τὴν προηγούμενη με τὸν *‘ἀλλὰ μὴ’*, *‘κι ἀν δεν ἦταν ἡ συζήτησις’*. **οὐκ ἂν...ἠκούσατε:** κύρια πρόταση, ἡ ἀπόδοση τῶν δυο προηγούμενων υποθετικῶν. Εὐθύς υποθ. λόγος τοῦ ἀντίθετου τοῦ πραγματικοῦ. Τὸ νόημα εἶναι τὸ ἐξῆς· *‘ἀν ἀντιμετωπίζατε τὸ θέατρο ὡς θέατρο, κι ὄχι ὡς χῶρο ἀνάδειξις ἢ ἐπιδείξις πολιτικῶν, ὅπως κάνατε με τὸν Νεοπτόλεμον, ποὺ ἐπειδὴ ἦταν καλὸς ηθοποιός, θεωρήσατε*

ὅτι ἦταν και καλὸς πολιτικός, τότε ἐκείνον θα κρίνατε αρνητικά, κι ἐμένα θετικά'. Αξίζει να προσεχθεί ὅτι στην υπόθεση ἔχουμε κανονικά οριστική ιστορικού χρόνου και στην ἀπόδοση δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου, ὁμως οι χρόνοι εἶναι διαφορετικοί· στην υπόθεση ἔχουμε παρατατικό, για να δείξει την διάρκεια στο παρελθόν, ἐνὼ στην ἀπόδοση ἀόριστο, για να δείξει το ἀπαξ γενόμενο.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ὁμως στην παρούσα ομιλία μου δεν θα καταφερθῶ ἐναντίον ἐκείνων που μίλησαν υπερασπιζόμενοι τον Νεοπτόλεμο (γιατί δεν υπήρξε οὔτε ἓνας), ἀλλὰ ἐσάς τους ἰδίους. Διότι αν μέσα στο θέατρο του Διονύσου βλέπατε τραγικούς καλλιτέχνες, κι ὄχι μια συζήτηση για την σωτηρία της πόλης και για τα δημόσια ζητήματα, τότε οὔτε ἐκείνον θα ακούγατε με τόση καλή διάθεση, ἀλλὰ οὔτε κι ἐμένα με τόση ἀντιπάθεια.

+++++

(8) καίτοι τοῦτό γ' ὑμᾶς οἶμαι νῦν ἅπαντας ἡσθῆσθαι, ὅτι τὴν τότε ἄφιξιν εἰς τοὺς πολεμίους ποιησάμενος ὑπὲρ τοῦ τάκεϊ χρήματ' ὀφειλόμεν', ὥς ἔφη, κομίσας δεῦρο λητουργεῖν, καὶ τούτω τῷ λόγῳ πλείστῳ χρησάμενος, ὥς δεινὸν εἶ τις ἐγκαλεῖ τοῖς ἐκείθεν ἐνθάδε τὰς εὐπορίας ἄγουσιν, ἐπειδὴ διὰ τὴν εἰρήνην ἀδείας ἔτυχεν, ἣν ἐνθάδ' ἐκέκτητ' οὐσίαν φανεράν, ταύτην ἐξαργυρίσας πρὸς ἐκείνον ἀπάγων οἴχεται.

ΣΧΟΛΙΑ

τοῦτο: αιτιατική, αντικ. στο 'ἡσθῆσθαι'. **ὅτι...οἴχεται:** ἰδιαίτερος ἀκράτεια περίπτωση, και σπάνια, ἐνὸς υπερβατοῦ σχήματος, ὅπου μία ἐιδική πρόταση διακόπτεται ἀμέσως μετὰ τον σύνδεσμο, παρεμβάλλονται ἄλλες προτάσεις και συντακτικοὶ ὅροι, για να συνεχιστεῖ στο τέλος της περιόδου. **εἰς τοὺς πολεμίους:** δηλ. στους Μακεδόνες. **ποιησάμενος:** τα χφφ. ἔχουν την γραφή 'ποιήσατο'. 'Ὁμως αυτό που ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ἐδῶ, κι αυτό που καταγγέλλει ο Δημοσθένης, δεν εἶναι η δικαιολογία που προέβαλε ο Νεοπτόλεμος για να μεταβεί στην Μακεδονία, δηλ. να φέρει ἐδῶ τα χρήματα που του χρωστούσαν ἐκεῖ, για να ἀναλάβει την τέλεση της 'λειτουργίας' που του ἀνέθεσε η πόλη, ἀλλὰ το γεγονός ὅτι φέρνοντας σαν πρόσχημα την μεταφορά των χρημάτων του ἀπὸ ἐκεῖ ἐδῶ, καθὼς και την πρόθεσή του να χρηματοδοτήσει την 'λειτουργία' που του ἀνέθεσε η πόλη, αὐτὸς βρήκε την ευκαιρία να ρευστοποιήσει την ἀκίνητη περιουσία του να μεταβεί για πάντα στην Μακεδονία, (Sandy's). Η μτχ. 'ποιησάμενος' (Turnier – Thalheim) εἶναι ἐναντιωματική, με την ἐννοια ὅτι 'παρὰ το γεγονός ὅτι ἔλεγε πως πάει ἐκεῖ για να φέρει χρήματα ἐδῶ, αὐτὸς ἔκανε το ἀντίθετο, ρευστοποίησε την ἐδῶ περιουσία του κι ἔφυγε για την Μακεδονία'. **ὑπὲρ τοῦ...λητουργεῖν:** 'προκειμένου να ἀναλάβει την λειτουργία', ἓνα ἀκόμη υπερβατὸ σχῆμα. Το ρ. 'λητουργῶ' εἶναι τεχνικός ὅρος και ἀναφέρεται στην υποχρέωση των εὐπορων Ἀθηναίων να ἀναλάβουν την χρηματοδότηση δημοσίων ἐκδηλώσεων. Αὐτή ἦταν η δικαιολογία που ἔφερε, για να μεταβεί στην Μακεδονία. **τάκεϊ χρήματ' ὀφειλόμεν':** 'τα χρήματα που του χρωστούσαν ἐκεῖ', δηλ. 'στην Μακεδονία'. η αιτιατική 'τάκεϊ χρήματα' συντάσσεται με την μτχ. 'κομίσας' ὡς ἀντικείμενο· η μτχ. 'ὀφειλόμενα' ἐπιθ. προσδιορισμός. **ὥς ἔφη:** ἀναφορική ἐπιρρ. πρόταση, παραβολική. **κομίσας:** τροπική μτχ. στο 'λητουργεῖν'. **καὶ...χρησάμενος:** ο 'καὶ' συνδέει δυο ἴδιες συντακτικά μτχ. 'ποιησάμενος ~ χρησάμενος', ὁπότε κι αὐτή ἐπίσης εἶναι ἐναντιωματική, δηλ. 'παρὰ το γεγονός ὅτι ἔλεγε συνεχῶς πως δεν πρέπει να κατηγοροῦνται αὐτοὶ που φέρνουν τα χρήματά τους ἀπὸ την Μακεδονία στην Ἀθήνα, προκειμένου να πείσει πως αὐτὸ θα ἔκανε κι ἐκεῖνος, αὐτὸς ἔκανε το ἀκριβῶς ἀντίθετο, τα πήρε κι ἔφυγε'. **πλείστῳ:** κατηγορηματικός προσδιορισμός, 'και παρὰ το γεγονός ὅτι ἔκανε χρήση αὐτῆς της δικαιολογίας σε πολὺ μεγάλο βαθμό'. **ὥς δεινόν:** i.e. 'ἐστὶ', ἐιδική πρόταση. **εἶ τις ἐγκαλεῖ:** υποθετική πρόταση, που ὁμως ἐπειδὴ ἐξαρτάται ἀπὸ ρ. ψυχικού πάθους, 'δεινόν ἐστὶ', μετατρέπεται σε αιτιολογική πρόταση, υποκείμενο στην ἀπρόσωπη ἐκφραση. **τοῖς...ἄγουσιν:** ἓνα ἀκόμη υπερβατὸ. Ἐναρθρη μτχ. ὡς δοτική προσωπική στο 'ἐγκαλεῖ'. **τὰς εὐπορίας:** 'τα περιουσιακά στοιχεία'. **ἐπειδὴ:** χρονικό. **διὰ τὴν εἰρήνην:** ἐμπρόθετος του μέσου. **ἣν... ἐκέκτη-**

τ(ο): όχι ‘αυτήν την περιουσία που είχε’, αλλά ‘όποια περιουσία είχε’, αναφορική – υποθετική πρόταση, ‘εί τινα ούσίαν φανεράν ἐκέκτητο’. **οὔσίαν φανεράν:** ‘ακίνητη περιουσία’. **ταύτην...ἀπάγων οἷχεται:** το ρ. ‘οἷχεται’ είναι σε ‘Ιστορικό Ενεστώτα’ και ανήκει στην ειδική πρόταση που εισάγεται με τον ‘ὅτι’. Η αντων. είναι αντικ. στην μτχ., και η μτχ. ‘ἀπάγων’ είναι συνημμ. κατηγορηματική.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όμως πιστεύω ότι όλοι εσείς έχετε αντιληφθεί πολύ καλά τούτο το πράγμα, δηλ. ότι παρά το γεγονός ότι αυτός πραγματοποίησε την μετάβασή του στους αντιπάλους μας προκειμένου να εκπληρώσει μια λειτουργία μεταφέροντας εδώ τα χρήματα που, όπως ισχυριζόταν, του όφειλαν εκεί, και παρά το γεγονός ότι χρησιμοποιούσε συνεχώς την ίδια δικαιολογία, ότι δηλ. δεν είναι σωστό που κάποιος καταγγέλλει όσους μεταφέρουν την περιουσία τους από εκεί εδώ, όταν εξασφάλισε το ελεύθερο μέσω της ειρηνευτικής διαδικασίας, όποια περιουσία κτηματική είχε αποκτήσει, αυτήν ακριβώς αφού την ρευστοποίησε την πήγε γρήγορα στον Φίλιππο.

+++++

(9 & 10) δύο μὲν δὴ ταῦθ' ὧν προεῖπον ἐγὼ μαρτυρεῖ τοῖς γεγενημένοις λόγοις ὀρθῶς καὶ δικαίως, οἷά περ ἦν, ἀποφανθένθ' ὑπ' ἐμοῦ· τὸ τρίτον δ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (καὶ μόνον ἐν τούτ' εἰπὼν ἔτι καὶ δὴ περὶ ὧν παρελήλυθ' ἐρῶ,) ἡνίκα τοὺς ὄρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης ἀπειληφότες ἤκομεν οἱ πρέσβεις, τότε Θεσπιάς τινων καὶ Πλαταιᾶς ὑπισχνουμένων οἰκισθήσεσθαι, καὶ τοὺς μὲν Φωκέας τὸν Φίλιππον, ἂν γένηται κύριος, σώσειν, τὴν δὲ Θηβαίων πόλιν διοικεῖν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ὑπάρξειν, καὶ τὴν Εὐβοίαν ἄντ' Ἀμφιπόλεως ἀποδοθήσεσθαι, καὶ τοιαύτας ἐλπίδας καὶ φενακισμούς, οἷς ὑπαχθέντες ὑμεῖς οὔτε συμφόρως οὔτ' ἴσως καλῶς προεῖσθε Φωκέας, οὐδὲν τούτων οὔτ' ἐξαπατήσας οὔτε σιγήσας ἐγὼ φανήσομαι, ἀλλὰ προεῖπὼν ὑμῖν, ὥς οἶδ' ὅτι μνημονεύετε, ὅτι ταῦτ' οὔτ' οἶδα οὔτε προσδοκῶ, νομίζω δὲ τὸν λέγοντα ληρεῖν.

ΣΧΟΛΙΑ

δύο...ταῦθ': ‘αυτά τα δύο’· η αντων. υποκείμενο του ‘μαρτυρεῖ’ με αττική σύνταξη αντί για ‘μαρτυροῦσι’, και το αριθμητικό επιθ. προσδιορ.. Οι ‘δύο’ αποδείξεις στις οποίες αναφέρεται είναι: ‘ἐγὼ γάρ.. πρῶτον μὲν, §5’ για τα περιστατικά στην Εύβοια, και ‘πάλιν τοίνυν, §6’ για τον ύποπτο ρόλο του Νεοπτόλεμου. **ὧ προεῖπον:** αναφορική προσδιοριστική με ἔλξη του αναφορικού στο ‘ῶν’, αντί του ορθού ‘τούτων ᾧ’· ὅλη η αναφορική σε θέση γενικής διαιρετικής. **τοῖς...λόγοις:** δοτική επιρρ. της συνοδείας, ‘μαρτυρῶ τινί = συμφωνῶ με κάτι’, ‘τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν εὐρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις, Ξεν. Κύρ.viii,8.1’. **ὀρθῶς καὶ δικαίως:** συντάσσονται με την μετοχή ‘ἀποφανθέντ(α)’. **οἷά περ ἦν:** αναφορική παραβολική, ‘ὅπως ακριβῶς συνέβησαν’. **ἀποφανθένθ':** συνημμ. από το ‘μαρτυρεῖ’ μέσω του υποκειμένου ‘ταῦτ(α)’, κατηγορηματική μτχ., ‘τα δυο αυτά που ανέφερα συμφωνοῦν με τα λόγια μου ότι αυτά παρουσιάστηκαν από ἐμένα...’. **τρίτον δ':** συντάσσεται με το ρ. ‘φανήσομαι’ ως αιτιατική της αναφοράς. **εἰπὼν:** χρονική μτχ. **περὶ ὧν παρελήλυθ':** ‘για όσα έχω παραλείψει’. **ἡνίκα...ἤκομεν οἱ πρέσβεις:** είναι η δεύτερη αποστολή πρεσβείας στον Φίλιππο, όπου συμμετείχε και ο Δημοσθένης, με την οποία απέσπασαν την τελική συγκατάθεση για μία ειρήνευση με τις υπόλοιπες πόλεις (Ιούλιος του 346). **Θεσπιάς.. καὶ Πλαταιᾶς:** αιτ. πληθ. των ‘Θεσπιάι ~ Πλαταιαί’, υποκείμενα στο απαρέμφατο ‘οἰκισθήσεσθαι’. **τινῶν...ὑπισχνουμένων:** γενική απόλυτη. εναντιωματική μτχ., ‘παρά το γεγονός ότι κάποιοι ἔδιναν την υπόσχεση’, ενν. ‘Αἰσχίνης ~ Φιλοκράτης’ ως εκπρόσωποι της φίλο-Μακεδονικής παράταξης. **οἰκισθήσεσθαι:** αντικείμενο στην μτχ. ‘ὑπισχνουμένων’. Οι Πλαταιᾶς και οι Θεσπιᾶς καταστράφηκαν το 372 από τους Θηβαίους (Ξεν. Ελλ. vi, 3.1), και τώρα η φίλο-Μακεδονική παράταξη στην Αθήνα υπόσχονταν την ανοικοδόμησή τους. **καὶ...σώσειν:** ο ‘καὶ’ ενώνει

τα δυο όμοια συντακτικά απαρέμφ. ‘οἰκισθήσεσθαι ~ σώσειν’. **τοὺς...Φωκέας:** αντικείμεν. στο ‘σώσειν’. **τὸν Φίλιππον:** υποκείμενο στο ‘σώσειν’. **ἂν γένηται:** υποθ. πρόταση με απόδοση το ‘σώσειν’. Πλάγιος υποθ. λόγο που δηλώνει το προσδοκώμενο. **τὴν δὲ Θηβαίων πόλιν διοικεῖν:** ‘διοικεῖν’ απαρέμφ. μέλλοντα του ‘διοικίζω = διασκορπίζω - διασπώ’, αντικ. στην μτχ. ‘ὑπισχνουμένων’. Η φίλο-Μακεδονική παράταξη για να αποσπάσει την έγκριση της εκκλησία τους δήμου για την ειρήνη του 346, υπόσχονταν εκ μέρους του Φιλίππου ότι αυτός θα πραγματοποιήσει μετά την υπογραφή της ειρήνης όλες τις προσδοκίες της Αθήνας, στις οποίες ήταν η ανοικοδόμηση Θεσπιών και Πλαταιών, η σωτηρία των Φωκέων, και η διάλυση της Θηβαϊκής ομοσπονδίας. **ὑπάρξειν:** η τέταρτη υπόσχεση του Φιλίππου. Το απαρέμφ. αντικ. στην μτχ. ‘ὑπισχνουμένων’ με ενν. υποκείμενο ‘τὸν Φίλιππον’ και με αντικείμενο ‘τὸν Ὠρωπό’, ‘και παρά το γεγονός ότι έδιναν την υπόσχεση ότι ο Φίλιππος θα υπαγάγει την Ὠρωπό σε σας’. Τον Ὠρωπό απέσπασαν βιαίως οι Βοιωτοί από την Αθηναϊκή συμμαχία το 411, και επανήλθε το 387. Όμως το 366 ο τύραννος της Ερέτριας Θεμίσων απέσπασε εκ νέου τον Ὠρωπό από την Αθήνα και τον ενέταξε στην Βοιωτική ομοσπονδία (Δημ. 18,99). **καί.. ἀποδοθήσεσθαι:** η πέμπτη υπόσχεση της φίλο-Μακεδονικής παράταξης, ότι ο Φίλιππος θα δεχθεί να ανταλλάξει η Εύβοια με την Αμφίπολη. Το απαρέμφατο αντικ. στην μτχ. ‘ὑπισχνουμένων’. **τὴν Εὐβοίαν:** υποκ. στο απαρέμφατο. Η Εύβοια θα πέρναγε στους Αθηναίους και η Αμφίπολη στον Φίλιππο. **τοιαύτας ἐλπίδας καὶ φενακισμούς:** δυο αιτιατικές ως την έκτη υπόσχεση, αντικείμενα στην μτχ. ‘ὑπισχνουμένων’. **οἷς...προεῖσθε:** αναφ. προσδιοριστική πρόταση. **οἷς:** i.e. ‘ἐλπίσι καὶ φενακισμοῖς’, η δοτική συντάσσεται με την μτχ. ‘ὑπαχθέντες > ὑπάγομαί τινι = οδηγούμαι υποχρεωτικά σε κάτι /κάποιον’, και εκφράζει την κατεύθυνση. **ἐπαχθέντες:** αιτιολογική μτχ. **οὔτε συμφόρως... προεῖσθαι Φωκέας:** ‘εσεῖς οὔτε ακολουθώντας το συμφέρον σας κι ούτε ίσως τον ορθό δρόμο έχετε εγκαταλείψει τους Φωκείς’. Ο Φίλιππος αντίθετα με ό,τι υποσχόταν στο όνομά του η φίλο-Μακεδονική παράταξη, μετά την υπογραφή της ειρήνης το 346 πέρασε τις Θερμοπύλες και διέλυσε την πόλη των Φωκέων. **οὐδὲν τούτων:** η αιτιατική ‘οὐδὲν’ είναι επιρρ. της αναφοράς και συντάσσεται με τις μτχ. ‘ἔξα-πατήσας ~ σιγήσας’, ενώ η γενική είναι διαιρητική, ‘σε κανένα απ’ αυτά’, δηλ. ‘σε αυτές τις έξι υποσχέσεις που έδινε η φίλο-Μακεδονική παράταξη’. **ἔξαπατήσας... σιγήσας...ἀλλὰ προειπών:** κατηγορηματικές μτχ. **ὡς οἶδ’ ὅτι μνημονεύετε:** ‘ὅπως γνωρίζω καλά ότι εσεῖς διατηρεῖτε στην μνήμη σας’. **ὅτι...προσδοκῶ:** ειδική πρόταση αντικ. στο ‘προειπών’, ‘σας είπα τότε ότι αυτά ούτε τα γνώριζα ούτε τα περίμενα’. **ταῦτ’:** δηλ. τις έξι υποσχέσεις της φίλο-Μακεδονικής παράταξης από τους Αισχίνης και Φιλοκράτης. **οὔτ’ οἶδα οὔτε προσδοκῶ:** ο Δημοσθένης είχε πει τότε δημοσίως ότι αυτά που υπόσχονται Αισχίνης και Φιλοκράτης, δεν γνωρίζει να τα έχει υποσχεθεί ο Φίλιππος, και ούτε περιμένει πως θα τα πραγματοποιήσει. **νομίζω...ληρεῖν:** επίσης ειδική πρόταση όπου ενν. ο ‘ὅτι’, ‘και ότι νομίζω ότι ο ομιλητής φλυναρεί’. **τὸν λέγοντα:** i.e. ‘Αἰσχίνην’.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αυτά τα δυο από αυτά που ανέφερα πριν λίγο εγώ, συμφωνούν με τις ομιλίες που έχουν γίνει, ότι δηλ. παρουσιάστηκαν από εμένα με σωστό και ορθό τρόπο, όπως ακριβώς ήταν. Και ως προς το τρίτο, Αθηναίοι, (και αφού πω μόνο αυτό το ένα, κατόπιν θα μιλήσω γι’ αυτά που έχω παραλείψει), όταν αφού πήραμε τους όρκους για την ειρήνη επιστρέψαμε εμεῖς οι πρέσβεις, τότε παρά το γεγονός ότι κάποιοι έδιναν την υπόσχεση ότι οι Πλαταιές και οι Θεσπιές θα ανοικοδομηθούν, και ότι ο Φίλιππος, αν αποκτήσει τον έλεγχο, θα σώσει τους Φωκείς, και ότι θα διλύσει την πόλη των Θηβαίων, και ότι θα υπαγάγει τον Ὠρωπό στην εξουσία σας, και ότι η Εύβοια θα δοθεί πίσω με αντάλλαγμα την Αμφίπολη, αλλά επίσης και άλλες τέτοιου είδους ελπίδες και ψεύδη, στα οποία εσεῖς επειδή οδηγηθήκατε με την βία, έχετε εγκαταλείψει τους Φωκείς χωρίς να ακολουθήσετε το συμφέρον σας και τον ορθό δρόμο, θα φανώ εγώ ότι σε κανένα από αυτά ούτε σας εξαπάτησα ούτε σιώπησα, αλλά ότι σας είπα από πριν, ὅπως γνωρίζω πολύ καλά ότι διατηρεῖτε στην μνήμη σας, ότι αυτές τις υποσχέσεις ούτε τις γνωρίζω κι ούτε τις περιμένω, και ότι νομίζω ότι ο ομιλητής απλώς φλυναρεί.

+++++

(11) Ταῦτα τοίνυν ἅπανθ', ὅσα φαίνομαι βέλτιον τῶν ἄλλων προορῶν, οὐδ' εἰς μίαν, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε δεινότητ' οὔτ' ἀλαζονείαν ἐπανοίσω, οὐδὲ προσποιήσομαι δι' οὐδὲν ἄλλο γιγνώσκειν καὶ προαισθάνεσθαι πλὴν δι' ἃν ὑμῖν εἴπω, δύο· ἐν μὲν, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' εὐτυχίαν, ἣν συμπάσης ἐγὼ τῆς ἐν ἀνθρώποις οὔσης δεινότητος καὶ σοφίας ὁρῶ κρατοῦσαν·

ΣΧΟΛΙΑ

τῶν ἄλλων: γενική συγκριτική. **προορῶν:** κατηγορηματική μτχ. **οὐδ'...ἐπανοίσω:** 'δεν θα αναγάγω'. **εἰς μίαν...δεινότητα:** 'σε μία κάποια ευφυΐα μου'. Αν ο Δημοσθένης ομολογούσε ότι κατάλαβε την απάτη του Φιλίππου επειδή ήταν ευφυής, τότε θα προσέφερε ἄλλοθι σ' ὅσους προσποιούνταν ότι τα πίστευαν, γιατί θα αμέσως θα παραδέχονταν ότι έπεσαν θύμα εξαπάτησης από τον Φίλιππο. **οὔτ' ἀλαζονείαν:** 'οὔτε σε κάποια διάθεση αυτοπροβολής'. **δι' οὐδὲν ἄλλο:** 'με κανένα ἄλλο μέσον'. **γιγνώσκειν καὶ προαισθάνεσθαι:** αντικείμενα στο 'προσποιήσομαι'. **δι' ἃν...εἴπω:** 'δι' ἃ ἃν εἴπω', 'παρά μέσω εκείνων τα οποία πω', αναφορική υποθετική πρόταση με το αοριστολογικό 'ἃν+υποτ.'. **δύο:** επεξήγηση. **ἐν:** αιτιατική της αναφοράς. **δι' εὐτυχίαν:** 'μέσω της καλής μου τύχης'. **ἣν:** i.e. 'εὐτυχίαν'. **συμπάσης:** επιθ. προσδ. **τῆς... δεινότητος καὶ σοφίας:** συντάσσονται με την μτχ. 'κρα- τοῦσαν' ως γενικές συγκριτικές. **οὔσης:** επιθ. προσδ. **κρατοῦσαν:** κατηγορηματικός προσδιορισμός.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όλα λοιπόν αυτά, όσα εγώ φαίνομαι ότι προβλέπω καλύτερα από τους υπόλοιπους, σε καμία περίπτωση, Αθηναῖοι, ούτε σε κάποια ευφυΐα μου ούτε σε κάποια τάση αυτοπροβολής δεν θα τα αναγάγω, και ούτε θα προσποιηθώ ότι με κανένα ἄλλο μέσον δεν γνωρίζω και ούτε αντιλαμβάνομαι από πριν, παρά μέσω εκείνων τα οποία πω σε σας, δηλ. τα εξής δυο. Κι ως προς το ένα, Αθηναῖοι, μέσω της καλής μου τύχης, την οποίαν εγώ βλέπω να είναι ανώτερη από όλη την ευφυΐα και την σοφία που υπάρχει στο ανθρώπινο γένος

+++++

(12) ἕτερον δέ, προῖκα τὰ πράγματα κρίνω καὶ λογίζομαι, καὶ οὐδὲν λῆμμ' ἂν οὐδεὶς ἔχοι πρὸς οἷς ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω δεῖξαι προσηρτημένον. ὀρθὸν οὖν, ὅ,τι ἂν ποτ' ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχη τῶν πραγμάτων, τὸ συμφέρον φαίνεται μοι. ὅταν δ' ἐπὶ θάτερ' ὥσπερ εἰς τρυτάνην ἀργύριον προσενέγκης, οἷχεται φέρον καὶ καθεῖλκυκε τὸν λογισμὸν ἐφ' αὐτό, καὶ οὐκ ἂν ἔτ' ὀρθῶς οὐδ' ὑγιῶς ὁ τοῦτο ποιήσας περὶ οὐδενὸς λογίσαιτο.

ΣΧΟΛΙΑ

ἕτερον: 'ως προς το δεύτερο', δηλ. 'το δεύτερο μέσο που με οδηγεί στην σωστή πρόβλεψη'. **προῖκα:** η αιτιατική του 'προῖξ, -οικός', αιτιατ. επιρρ. του τρόπου, 'χωρίς χρήματα'. **λῆμμ(α):** 'απολαβή, κέρδος'. **πρὸς οἷς...πεπολίτευμαι καὶ λέγω:** αναφορική πρόταση με ἑλξη στο αναφορικό, αντί για 'πρὸς τούτοις ἃ πεπολίτευμαι καὶ λέγω'. Ενν. ότι 'εγὼ δεν ασκῶ την πολιτική αποβλέποντας σε κάποια οικονομική ανταμοιβή, οπότε μπορώ και κρίνω τα φαινόμενα ορθολογικά'. **δείξαι:** αντικ. στο 'ἃν ἔχοι'. **προσηρτημένον:** i.e. 'οὐδὲν λῆμμα', κατηγορηματική μτχ. **ὀρθόν:** κατηγορούμενο. **ὅ,τι ἂν...ὑπάρχη:** αναφορική υποθετική πρόταση με υποτακτική. **ἀπ' αὐτῶν...τῶν πραγμάτων:** 'προερχόμενο από τα ίδια τα γεγονότα'. **τὸ συμφέρον:** ονομ. υποκείμενο στο ρ. Το νόημα της περιόδου: 'φαίνεται λοιπόν σε εμένα ότι αυτό που ονομάζουμε 'συμφέρον' ταυτίζεται με την 'ορθότητα', όποια τυχόν αναβλύζει μέσα από ίδια τα γεγονότα'. Το πρόβλημα στην κατανόηση οφείλεται στο γεγονός ότι η αναφορική πρόταση εισάγεται με το ουδέτερο γένος 'ὅ,τι' και έτσι δημιουργείται σύγχυση ως προς το αν προσδιορίζει το Κατηγορούμενο ή το Υποκείμενο, ενώ λογικά προσδιορί-

ζει το πρώτο. Αυτό που θέλει να πει είναι ότι: *‘εγώ ταυτίζω το συμφέρον της πόλης με την λογική’*. **ὅταν...**
προσενέγκης: χρονική, υποθετική πρόταση με υποτακτική. **ὅταν δ(έ):** *‘αντιθέτως όταν...’* **ἐπὶ θά-**
τερ(α): *‘στο ένα από τα δυο’*, ενν. *‘μέρη μιας ζυγαριάς’*. **εἰς τρυτάνην:** *‘σε μία ζυγαριά’*. **ἀργύριον**
προσενέγκης: *‘ρίζεις ένα χρηματικό ποσόν’*. **οἴχεται φέρον:** i.e. *‘τὸ ἀργύριον’*, δηλ. *‘αν ρίζεις ένα πο-*
σόν χρημάτων σε μία ζυγαριά, τότε αυτά θα βαρύνει προς το μέρος των χρημάτων’. **καὶ καθείλκυε τὸν**
λογισμὸν ἐπ’ αὐτό: i.e. *‘τὸ ἀργύριον’*. Το νόημα: *‘αν σε μία ζυγαριά ρίζεις νομίσματα και στο άλλο μέρος*
βάλεις το συμφέρον της πολιτείας, τότε η ζυγαριά θα γύρει προς το μέρος των χρημάτων και θα συμπαρασύρει
μαζί της και την κριτική σκέψη των ανθρώπων’. **οὐκ ἄν...λογίσαιτο:** δυνητική ευκτική για το δυνατόν στο
παρόν & μέλλον. **ὁ τοῦτο ποιήσας:** *‘αυτός που κάνει κάτι τέτοιο’*, δηλ. βλέπει προς το μέρος της ζυγαριάς
που είναι τα χρήματα.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Και ως προς το δεύτερο, εγώ κρίνω τα γεγονότα και τα υπολογίζω χωρίς χρήματα, και κανείς δεν είναι δυνατόν να μπορεί να αποδείξει ούτε μία απολαβή να είναι προσαρτημένη σε όσα εγώ κάνω στην πολιτική και λέω. Φαίνεται λοιπόν σε εμένα ότι το συμφέρον ταυτίζεται με την ορθότητα, όποια τυχόν αναβλύζει μέσα από τα ίδια τα γεγονότα. Ενώ αντιθέτως όταν πλησιάζεις χρήματα στο ένα από τα δυο μέρη σε μία ζυγαριά, τότε τα χρήματα βαρύνουν γρήγορα και τραβούν προς το μέρος τους την κριτική σκέψη, και δεν είναι δυνατόν πλέον με σωστό και υγιή τρόπο κρίνει αυτός που κάνει κάτι παρόμοιο.

+++++

(13) Ἐν μὲν οὖν ἔγωγε πρῶτον ὑπάρχειν φημὶ δεῖν, ὅπως, εἴτε συμμάχους εἴτε σύνταξιν εἴτ’ ἄλλο τι βούλεται τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τὴν ὑπάρχουσαν εἰρήνην μὴ λύων τοῦτο ποιήσῃ, οὐχ ὥς θαυμαστὴν οὐδ’ ὥς ἀξίαν οὔσαν ὑμῶν· ἀλλ’ ὅποια τίς ποτ’ ἐστὶν αὕτη, μὴ γενέσθαι μᾶλλον εἶχε τοῖς πράγμασι καιρὸν ἢ γεγεννημένη νῦν δι’ ἡμᾶς λυθῆναι· πολλὰ γὰρ προείμεθα, ὧν ὑπαρχόντων τότε ἂν ἢ νῦν ἀσφαλέστερος καὶ ῥάων ἦν ἡμῖν ὁ πόλεμος.

ΣΧΟΛΙΑ

Ἐν: αιτιατική, υποκ. στο ‘ὑπάρχειν’. **πρῶτον:** κατηγορ. προσδ. *‘που να είναι το πρώτο’*. **ὅπως... ποιή-**
σει: αναφορική πρόταση, που όμως εδώ λειτουργεί ως επεξήγηση, πλάγια ερώτηση, *‘με ποιόν τρόπο – πώς θα δημιουργήσει’*. **εἴτε συμμάχους:** i.e. *‘βούλεται κατασκευάζειν’*. **εἴτε σύνταξιν:** i.e. *‘βούλεται κατα-*
σκευάζειν’, *‘σύνταξις = συμμαχικός φόρος’*. **εἴτ’ ἄλλο τι:** i.e. *‘βούλεται κατασκευάζειν’*. **τὴν ὑπάρ-**
χουσαν εἰρήνην: δηλ. *‘την ειρήνη του Φιλοκράτη του 346 με τον Φίλιππο’*, αντικ. στην μτχ. *‘μὴ λύων’*. **μὴ**
λύων: *‘χωρίς να την παραβιάζει’*. Ο Δημοσθένης φαίνεται υπέρμαχος μιας ειρήνης την οποίαν έχει καταγγείλει
ως ασύμφορη· αυτή είναι η βασική αιτία που ανάγκασε πολλούς σχολιαστές να δεχθούν ότι ο λόγος αυτός είναι
ὑποπτος. Όμως κάθε άλλο παρά ὑποπτος είναι· από την στιγμή που η ειρήνη υπεγράφη, κάθε παραβίασή της θα
έδινε νέα αφορμή στον Φίλιππο να ξεκινήσει νέες επιθετικές ενέργειες εις βάρος της Αθήνας. Την παραβίαση
της ειρήνης την πρότεινε προβοκατόρικα η φίλο-Μακεδονική παράταξη, ώστε να δοθούν στον Φίλιππο οι α-
φορμές που ζητούσε. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίον ο Δημοσθένης ζητεί την τήρησή της. **τοῦτο**
ποιήσῃ: το πρόβλημα για τον Δημοσθένη δεν είναι η ‘ειρήνη’, αλλά ο τρόπος που πρέπει να βρεθεί, ώστε και
η Αθήνα να έχει συμμάχους και συμμαχικούς φόρους, χωρίς όμως να φαίνεται ότι παραβιάζει την ‘ειρήνη’.
οὐχ ὥς...οὔσαν: i.e. *‘τὴν ειρήνην’*, η μτχ. είναι συνημμ., επιρρ., αιτιολογική, και με την προσθήκη του ‘ὥς’
δηλώνει την υποκειμενική αιτιολογία, *‘ὄχι θεωρώντας ότι αυτή η ειρήνη είναι αξιόλογη ἢ ἐπ’ αἰτίᾳ για σας’*. Είναι
προφανές η αιτία για την οποίαν ο Δημ. προτείνει την διαφύλαξη των ὁρων μιας συνθήκης που δεν την θεωρεῖ
εποικοδομητική για την Αθήνα· είναι μία συνθήκη κακή, αλλά η αθέτηση των ὁρων θα φέρει στην πόλη μεγα-

λύτερα προβλήματα συγκριτικά με την τήρησή τους. **ὅποια τίς ποτ' ἔστιν αὕτη:** i.e. 'ἡ εἰρήνη', 'ὅποια κι αν είναι τώρα αυτή η εἰρήνη', δηλ. 'συμφέρουσα ἢ μη'. **μὴ γενέσθαι:** συμπερασματικό απαρέμφατο στην ρ. έκφραση 'καιρὸν εἶχε'. **καιρὸν εἶχε μᾶλλον:** i.e. 'ἡ εἰρήνη', 'ἡ εἰρήνη αυτή είχε την ευκαιρία περισσότερο ὥστε να μην γίνει'. **ἤ... δι' ἡμᾶς λυθῆναι:** 'παρά τώρα να παραβιασθεῖ ἐξ αἰτίας μας'. **γεγενημένη:** 'ἐνώ έχει ἤδη συναφθεῖ'. Ο Δημ. καταγγέλλει ὅλους εκείνους που 'τώρα' ζητούν την μη τήρηση της εἰρήνης, ἐνῶ πριν την υπογραφή της την υποστήριζαν εμφανῶς. Ὅπως τότε είχαν ἀδικο, ἐτσι και τώρα. **ὧν ὑπαρχόντων τότε:** γενική ἀπόλυτη, υποθετική μτχ., 'τα ὁποῖα αν τα είχαμε τότε'. **ἄν...ἀσφαλέστερος καὶ ῥάων ἦν...ὁ πόλεμος:** κύρια πρόταση, ἀπόδοση στην υποθετική μτχ. με δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου για το ἀντίθετο του πραγματικού, 'τα ὁποῖα αν τα είχαμε τότε, ο πόλεμος τότε θα ήταν πιο ἀσφαλῆς και πιο εύκολος για μας'. **ἢ νῦν:** β' ὅρος συγκρίσεως, 'ἀπ' ὅ,τι είναι τώρα'.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ένα λοιπόν που να είναι πρώτο, ισχυρίζομαι ὅτι πρέπει να ὑπάρχει, δηλ. με ποιό τρόπο, αν θέλει κάποιος να δημιουργήσει στην πόλη είτε συμμάχους, είτε συμμαχικούς φόρους, είτε ο,τιδήποτε ἄλλο, θα το κάνει αὐτό χωρίς να παραβιάσει την εἰρήνη που ὑπάρχει, ὄχι θεωρώντας ὅτι αὐτή η εἰρήνη είναι ἀξιόλογη και ἐπᾶξια για εσάς. Ἀλλά ὁμως ὅποια κι αν είναι αὐτή η εἰρήνη, είχε την ευκαιρία περισσότερο ὥστε να μην γίνει, παρά να παραβιαστεί τώρα ἐξ αἰτίας μας. Διότι πολλά πράγματα τα ἔχουμε παραμελήσει, τα ὁποῖα αν ὑπῆρχαν τότε, ο πόλεμος θα ήταν πιο ἀσφαλῆς και πιο εύκολος για μας, ἀπ' ὅ,τι είναι τώρα.

+++++

(14 & 15) δεύτερον δ', ὁρᾶν ὅπως μὴ προαξόμεθ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς συνεληλυθότας τούτους καὶ φάσκοντας Ἀμφικτύονας νῦν εἶναι εἰς ἀνάγκην καὶ πρόφασιν κοινοῦ πολέμου πρὸς ἡμᾶς. ἐγὼ γάρ, εἰ γένοιθ' ἡμῖν πρὸς Φίλιππον πάλιν πόλεμος δι' Ἀμφίπολιν ἢ τι τοιοῦτον ἔγκλημ' ἴδιον, οὐδ' μὴ μετέχουσι Θετταλοὶ μηδ' Ἀργεῖοι μηδὲ Θηβαῖοι, οὐκ ἂν ἡμῖν οἶομαι τούτων οὐδένας πολεμῆσαι, καὶ πάντων ἥκιστα (καὶ μοι μὴ θορυβήσῃ μηδεὶς πρὶν ἀκοῦσαι) Θηβαίους, οὐχ ὥς ἡδέως ἔχουσιν ἡμῖν, οὐδ' ὥς οὐκ ἂν χαρίζοντο Φιλίππῳ, ἀλλ' ἴσασιν ἀκριβῶς, εἰ καὶ πάνυ φησὶ τις αὐτοὺς ἀναισθήτους εἶναι, ὅτι, εἰ γενήσεται πόλεμος πρὸς ὑμᾶς αὐτοῖς, τὰ μὲν κακὰ πάνθ' ἔξουσιν αὐτοί, τοῖς δ' ἀγαθοῖς ἐφεδρεύων ἕτερος καθεδεῖται. οὐκ οὖν προοῖντ' ἂν αὐτοὺς εἰς τοῦτο, μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς αἰτίας οὔσης τοῦ πολέμου.

ΣΧΟΛΙΑ

δεύτερον δ': αιτιατική της αναφοράς, 'και ως προς το δεύτερο', σε ανταπόκριση με το "Εν...πρῶτον, 13". **ὁρᾶν:** εξαρτάται ἀπὸ το ενν. ἀπὸ πιο πάνω 'φημί δεῖν, 13'. **ὅπως μὴ προαξόμεθ':** πλάγια ἐρώτηση, αντικ. στο απαρέμφατο 'ὁρᾶν', 'με ποιό τρόπο να μη ἐξαναγκάσουμε'. **τοὺς συνεληλυθότας...καὶ φάσκοντας:** δυο περιφρονητικοὶ χαρακτηρισμοὶ για τους νέους συνέδρους της Δελφικής Ἀμφικτιονίας, στο οποίο μετέχει πραξικοπηματικά ο Φίλιππος ἐκβιάζοντας με τις αποφάσεις του δεν προσεκάλεσε τους Ἀθηναίους, ἐνῶ ἐξεδίωξε του Σπαρτιάτες και του Φωκείς. Οι ἐναρθρες μτχ. είναι αντικ. στο ρ. 'προαξόμεθ(α)'. **εἰς ἀνάγκην καὶ πρόφασιν:** είναι σαφῆς ο ὑπαινιγμὸς του Δημ. ὅτι Μακεδόνες και Θηβαῖοι ζητούν μια αφορμή, ὥστε να ἐπιτεθοῦν ἐναντίον της Ἀθήνας. **ἢ τι...ἔγκλημ' ἴδιον:** i.e. 'ἢ διὰ τι ἔγκλημα ἴδιον', 'ἢ για κάποια διένεξη ἰδιαίτερη'. **οὐδ' μὴ μετέχουσι:** η αναφορική πρόταση με ἀρνηση 'μὴ' σημαίνει ὅτι περιέχεται και ὑπόθεση. **οὐδ':** i.e. 'ἐγκλήματος', 'αν σ' αὐτήν την διένεξη δεν πάρουν μέρος...'. **οὐκ ἂν...πολεμῆσαι:** δυνητικό ἐιδικό απαρέμφατο, αντικ. στο 'οἶομαι'. Συνιστά την ἀπόδοση της προηγούμενης υποθετικής πρότασης με ευκτική, και δημιουργεῖ ἕνα πλάγιο υποθ. λόγο της 'απλῆς σκέψης'. Ἀναλύεται σε δυνητική ευκτική, 'πιστεύω ὅτι δεν είναι δυνατόν να πολεμήσουν'. **ἡμῖν:** δοτική προσωπική στο 'πολεμῆσαι'. **τούτων οὐδένας:** η γενική

είναι διαιρετική, και η αιτιατική είναι υποκ. στο ‘πολεμήσαι’. **πάντων:** γενική συγκριτική από το ‘ήκιστα’, ‘λιγότερο συγκριτικά με τον κάθε ένα’. **μοι:** δοτική ηθική. **Θηβαίους:** υποκείμενο στο ενν. πάλι ‘οὐκ ἂν πολεμήσαι’. **οὐχ ὥς...ἔχουσιν:** ειδική ελλειπτική πρόταση ως αντικ. στο ενν. ‘οὐχὶ λέγω ὥς...’. **οὐδ’ ὥς οὐκ ἂν χαρίζονται:** ό.π. Ο Δημ. εξαιρεί τους Θηβαίους από τους πιθανούς αντιπάλους της Αθήνας σε ένα ενδεχόμενο πόλεμο. Σημασία όμως έχει ο λόγος για τον οποίον τους εξαιρεί: ‘δεν λέω όμως οι Θηβαῖοι μας συμπαθούν, κι ούτε λέω δεν είναι πιθανό να εξυπηρετούν τον Φίλιππο’. **ἀλλ’ ἴσασιν:** ό.π. ‘ἀλλὰ ὥς ἴσασιν’, ‘ἀλλὰ λέω ότι γνωρίζουν καλά...’. **εἰ καὶ...φησί τις:** εναντιωματική πρόταση, ‘έστω κι αν κάποιος ισχυριστεί ότι...’. **ἀναισθήτους:** ‘ἀναισθητος = αὐτός που δεν έχει αντίληψη’. **ὅτι...ἔχουσιν:** ειδική πρόταση, αντικ. στο ‘ἴσασιν’. **εἰ γενήσεται:** υποθ. πρόταση με οριστική. Απόδοση είναι η ειδική πρόταση ‘ὅτι ἔχουσιν’, και δημιουργεί ένα υποθ. λόγο της ‘πραγματικής υπόθεσης’, που είναι πλάγιος. **αὐτοῖς:** δοτική ηθική της συμμετοχής. **τὰ μὲν κακὰ πάνθ’:** ‘ὅλες τις δυσμενεῖς επιπτώσεις’. **τοῖς ἀγαθοῖς ἐφεδρεύων:** συνημμ. μτχ., τροπική, ‘ἐφεδρεύω τινί = παραμονεύω για κάτι’. **ἕτερος:** i.e. ‘Φίλιππος’. **καθεδεῖται:** ο μέλλων του ρ. ‘καθέζομαι’. **οὐκουν:** συμπέρασμα με ἄρνηση, ‘ἀρα λοιπόν δεν...’. **προοῖντ’ ἄν:** i.e. ‘Θηβαῖοι’. Ο τύπος προέρχεται από το ρ. ‘πρό+ἵμαι (> ἵμι)’. Υπάρχουν τρεις διαφορετικές γραφές, που παραπέμπουν σε τρεις αντίστοιχους τύπους του ρ. (i) τα χφφ. S A B F ἔχουν ‘**πρόοιντ(ο)**’, ως δεύτερο τύπο του αορίστου β’ στην Οριστική [(προ)οίμην, (πρό)οισο, (πρό)οιτο, (προ)οίμεθα, (πρό)οισθε, (πρό)οιντο], αντί για ‘εἶμην, εἶσο, εἶτο...εἶντο’. (ii) τα O Y ἔχουν την γραφή ‘**προεῖντ(ο)**’, δηλ. την γνωστή γραφή του αορίστου β’ στην Ευκτική. (iii) η διόρθωση Thalheim προτείνει ‘**προοῖντ(ο)**’, ως δεύτερος τύπου του αορίστου β’ στην Ευκτική [(προ)οίμην, (προ)οῖο, (προ)οῖτο, (προ)οίμεθα, (προ)οῖσθε, (προ)οῖντο], αντί για ‘εἶμην, εἶο, εἶτο...εἶντο’. Με βάση την γραφή ‘πρόοιντ(ο) ἄν’, ἔχουμε δυνητική Οριστική Ιστορικού χρόνου, που δίνει το νόημα, ‘ἀρα λοιπόν δεν θα ήταν τότε δυνατόν οι Θηβαῖοι να αδιαφορήσουν για τον εαυτό τους’, ως μια ενέργεια αντίθετη με την πραγματικότητα στο παρελθόν. Αν γίνει αποδεκτή η γραφή είτε ‘προοῖντο’ είτε ‘προεῖντο’, τότε ἔχουμε δυνητική Ευκτική, που δίνει το νόημα, ‘ἀρα λοιπόν δεν είναι δυνατόν τότε οι Θηβαῖοι να αδιαφορήσουν για τον εαυτό τους’, ως πράξη αναφερόμενη στο παρόν & μέλλον. Η έκδοση του Sandys δέχεται την γραφή ‘πρόοιντ(ο)’· η έκδοση του Dindorf την γραφή ‘προεῖντ(ο)’· και η γραφή ‘προοῖντο’ έχει γίνει δεκτή στην έκδοση της Οξφόρδης. **αὐτούς:** i.e. ‘ἐαυτούς = Θηβαίους’. **μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς οὔσης:** γενική απόλυτη, υποθετική μτχ. με απόδοση την δυνητική ευκτική ‘προοῖντ(ο) ἄν’. Ο υποθ. λόγος είναι λανθάνων και δηλώνει την ‘απλή σκέψη’: ‘εἰ μὴ κοινὴ εἴη ἡ ἀρχὴ τοῦ πολέμου, οὐκ ἂν προοῖντο αὐτοὺς.’ Το νόημα: ‘οι Θηβαῖοι δεν είναι δυνατόν να αδιαφορήσουν για το συμφέρον τους ξεκινώντας ένα πόλεμο, αν ο πόλεμος αὐτός δεν έχει μια αἰτία και αφορμὴ κοινὴ για ὅλους αὐτούς’.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Και δεύτερον, να βλέπουμε με ποιόν τρόπο να μη εξαναγκάσουμε, Αθηναῖοι, αὐτοὺς που είναι συγκεντρωμένοι και που υποστηρίζουν ότι τώρα αποτελούν συνέδρους Αμφικτύονας, στην υποχρέωση και στην δικαιολογία ενός από κοινού πολέμου εναντίον μας. Γιατί εγώ, σε περίπτωση που συμβεῖ πάλι σε μας ἕνας πόλεμος εναντίον του Φιλίππου για την Αμφίπολη, ἢ κάποια διένεξη ιδιαίτερη, αν σ’ αὐτὴν δεν πάρουν μέρος οι Θεσσαλοὶ οὐτε οι Ἀργεῖοι οὐτε οι Θηβαῖοι, πιστεύω ότι δεν είναι δυνατόν κανεὶς από αὐτοὺς να πολεμήσει, και λιγότερο από ὅλους (και μὴ μου προκαλέσει κανεὶς θόρυβο, πριν ακούσει) οι Θηβαῖοι, ὅχι ότι μας αντιμετωπίζουν με συμπάθεια, οὐτε ότι δεν είναι δυνατόν να κάνουν το χατίρι του Φιλίππου, ἀλλὰ γνωρίζουν πολὺ καλά, ἔστω κι αν κάποιος ισχυριστεί ότι αὐτοὶ δεν ἔχουν αντίληψη, ότι, αν συμβεῖ σ’ αὐτοὺς ἕνας πόλεμος εναντίον μας, τότε ὅλες τις δυσάρεστες συνέπειες θα τις υποστούν εκείνοι, ενώ κάποιος ἄλλος με το να αποσκοπεῖ στα κέρδη θα εγκατασταθεῖ. Συνεπὺς δεν είναι δυνατόν να αδιαφορήσουν για τον εαυτό τους ως προς αὐτὸ το θέμα, αν δεν υπάρξει μια από κοινού ἐναρξὴ και αφορμὴ του πολέμου.

+++++

(16) οὐδέ γ' εἰ πάλιν πρὸς τοὺς Θηβαίους πολεμήσαιμεν δι' Ὠρωπὸν ἢ τι τῶν ἰδίων, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι· καὶ γὰρ ἡμῖν κἀκείνοις τοὺς βοηθοῦντας ἂν οἶμαι, εἰς τὴν οἰκείαν εἴ τις ἐμβάλοι, βοηθεῖν, οὐ συνεπιστρατεύσειν οὐδετέροις. καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, ὧν καὶ φροντίσειεν ἂν τις, καὶ τὸ πρᾶγμα φύσει τοιοῦτόν ἐστιν·

ΣΧΟΛΙΑ

ἢ τι: i.e. 'ἢ δια τι'. **οὐδὲν ἂν...παθεῖν:** δυνητικό, ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρ. 'ἡγοῦμαι', που αναλύεται σε δυνητική ευκτική. Λειτουργεῖ ως απόδοση της προηγούμενης υπόθεσης, 'εἰ...πολεμήσαιμεν... οὐδὲν ἂν πάθοιμεν', και δημιουργεῖ ένα πλάγιο υποθ. λόγο της 'απλῆς σκέψης'. **ἡμῖν κἀκείνοις:** δοτικές προσωπικές στην μτχ. 'βοηθοῦντας'. **τοὺς βοηθοῦντας:** ἐναρθρη μτχ., υποκ. στο απαρέμφατο 'βοηθεῖν'. **ἂν...βοηθεῖν:** ειδικό, δυνητικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρ. 'οἶμαι'. Βρίσκεται σε θέση δυνητικής ευκτικής και εἶναι η απόδοση της υπόθεσης 'εἰ τις ἐμβάλοι'. Συνιστά πλάγιο υποθ. λόγο της 'απλῆς σκέψης'. **εἰς τὴν οἰκείαν:** i.e. 'χώραν'. **οὐ συνεπιστρατεύσειν:** ειδικό απαρέμφατο, αντικ. στο 'οἶμαι', 'συνεπιστρατεύω τινί = ἐντάσσομαι στην στρατιωτική δύναμη μαζί με κάποιον'. Αυτό που εννοεῖ ο Δημ. εἶναι ὅτι: 'αν η Αθήνας επιτεθεῖ στην Θήβα για τον Ωρωπό, κίνδυνος εισβολῆς των Θηβαίων στην Αθήνα δεν θα υπάρξει, διότι: 'τόσο ο δικοί μας, ὅσο και οι δικοί τους σύμμαχοι (οἱ βοηθοῦντες ἡμῖν καὶ ἐκείνοις), αν κάποιος απ' τους δυο μας εισβάλλει στην χώρα του ἄλλου (εἴ τις ἐμβάλοι), αυτοί εἶναι δυνατόν να συνδράμουν (ἂν βοηθεῖν) μόνο τον αμυνόμενο, ὁμως δεν πρόκειται να συμμετάσχουν (οὐ συνεπιστρατεύσειν) οὔτε με το μέρος του ενός οὔτε του ἄλλου σε ένα επιθετικό πόλεμο'. Συνεπῶς κίνδυνος συντονισμένης ἐπίθεσης των Θηβαίων και των συμμάχων τους στην Αθήνα δεν υπάρχει. **ὧν:** i.e. 'συμμαχιῶν', 'τις οποίες εἶναι δυνατόν κάποιος να φροντίζει'.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Κι ούτε πάλι αν πολεμήσουμε εναντίον των Θηβαίων για τον Ωρωπό ή για κάποιο άλλο ιδιαίτερο λόγο, πιστεύω ὅτι εἶναι δυνατόν να πάθουμε κάτι. Διότι ἐκεῖνοι που εἶναι σύμμαχοι δικοί μας και δικοί τους, πιστεύω ὅτι, αν κάποιος κάνει εισβολή στο ἔδαφος του ἄλλου, εἶναι δυνατόν να συνδράμουν, ἀλλά δεν θα ἔχουν ενεργό ρόλο στον πόλεμο με το μέρος κανενός. Και πράγματι ἀπὸ αὐτά τα χαρακτηριστικά διέπονται οι συμμαχίες, ὁποιες εἶναι δυνατόν κάποιος να προσέχει, και το θέμα ἀπὸ την φύση του εἶναι τέτοιο.

+++++

(17) οὐκ ἄχρι τῆς ἴσης ἕκαστός ἐστιν εὖνους οὐθ' ἡμῖν οὔτε Θηβαίοις, σῶς τ' εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ σῶς μὲν εἶναι πάντες ἂν βούλονται ἔνεχ' αὐτῶν, κρατήσαντας δὲ τοὺς ἑτέρους δεσπότας ὑπάρχειν αὐτῶν οὐδὲ εἷς. τί οὖν ἡγοῦμαι φοβερόν καὶ τί φυλάξασθαι δεῖν ἡμᾶς; μὴ κοινὴν πρόφασιν καὶ κοινὸν ἔγκλημα ὃ μέλλων πόλεμος πρὸς ἅπαντας λάβη.

ΣΧΟΛΙΑ

οὐκ ἄχρι τῆς ἴσης: 'δεν εἶναι με μορφή ἰσότητος'. **ἕκαστος:** i.e. 'τῶν συμμάχων'. **εὖνους οὐθ' ἡμῖν οὔτε Θηβαίοις:** 'καλοπροαίρετος οὔτε ἀπέναντί μας οὔτε ἀπέναντι στους Θηβαίους'. Δηλ. 'κανεῖς σύμμαχος, εἴτε δικός μας εἴτε δικός τους, δεν θέλει στον ἴδιο βαθμό δυο πράγματα'. **σῶς τ' εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων:** το ἐπίθετο 'ὁ, ἡ σῶς, τὸ σῶν' εἶναι ελλειπτικό με τις ἐξῆς πτώσεις: Αἰτ. ενικ. και για τα τρία γένη 'σῶν', Ονομ. πληθ. 'οἱ, αἱ σῶ, τὰ σᾶ', Αἰτιατ. πληθ. 'τούς, τὰς σῶς, τὰ σᾶ'. Ο τύπος του κειμένου 'σῶς' εἶναι αιτιατική πληθ. ως κατηγορ. Τα απαρέμφατα εἶναι ἐπεξηγηματικά με ενν. υποκείμενο και των δυο το ενν. 'ἡμᾶς = Ἀθηναίους & Θηβαίους'. Το νόημα: 'κανεῖς ἀπὸ τους συμμάχους εἴτε τους δικούς μας εἴτε τους δικούς τους, δεν βλέπει με ευνοϊκή ματιά μία ἰσότητα, ὥστε κι εμεῖς και οι Θηβαῖοι να εἴμαστε ο καθένας ἀνέπαφος και να ἐξουσιάζουμε τους ἄλλους'. **ἀλλὰ...πάντες ἂν βούλονται:** i.e. 'πάντες οἱ σύμμαχοι'. **σῶς μὲν εἶναι:** το 'σῶς' εἶναι αιτιατ. πληθ., κατηγορούμενο, και το 'εἶναι' ἔχει ως υποκείμενό τους το ενν.

‘ἡμᾶς = Ἀθηναίους & Θηβαίους’. Το απαρέμφατο είναι αντικ. στο ρ. με ετεροπροσωπία. **ἔνεχ’ αὐτῶν:** ‘για χάρη του ίδιους τους του εαυτού’. Το νόημα: ‘οι σύμμαχοι οι δικοί μας και των Θηβαίων θέλουν να είμαστε εμείς κι οι Θηβαίοι σώοι, για να εξυπηρετούνται στο μέλλον οι ίδιοι’. **κρατήσαντας:** συνημμ. μτχ. με υποκ. το ‘έτέρους’, ως επιρρ. μτχ., χρονική μτχ., ‘αφού υπερσχύσουν’. **τούς έτέρους:** i.e. ‘Ἀθηναίους ἢ Θηβαίους’, υποκείμενο στο απαρέμφατο ‘υπάρχειν’. **δεσπότας:** επιρρ. κατηγορούμενο στο ‘έτέρους’, ‘να υπάρχει ένας εκ των δυο ως εξουσιαστής’. **υπάρχειν:** τελικό απαρέμφ., αντικ. στο ενν. ρ. ‘βούλοιοτο ἄν’. **αὐτῶν:** i.e. ‘τῶν συμμάχων’. Το νόημα: ‘όμως ούτε ένας σύμμαχος δικός μας ἢ δικός τους δεν είναι δυνατόν να θέλει να υπάρξει ένας από τους δυο εμάς, Ἀθηναίους ἢ Θηβαίους, ως εξουσιαστής δικός τους, αφού εμείς επιβληθούμε ο ένας στον άλλον’.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Δεν βρίσκεται με μορφή ισότητας ο κάθε ένας ευνοϊκά διακείμενος ούτε απέναντι σε εμάς ούτε απέναντι στους Θηβαίους, δηλ. εμείς και να είμαστε σώοι και να εξουσιάζουμε τους άλλους, αλλά όλοι είναι δυνατόν να θέλουν εμείς να είμαστε σώοι για χάρη του εαυτού τους, ενώ ούτε ένας δεν είναι δυνατόν να θέλει τον ένα από τους δυο εμάς, αφού επικρατήσει, να υπάρξει ως εξουσιαστής των άλλων. Ποιό πράγμα λοιπόν εγώ θεωρώ ως φοβερό, και τι υποστηρίζω ότι πρέπει να προσέχουμε εμείς; να μη πάρει ο πόλεμος που πρόκειται να συμβεί μια κοινή δικαιολογία και μία από κοινού καταγγελία απέναντι σε όλους.

+++++

(18&19) εἰ γὰρ Ἀργεῖοι μὲν καὶ Μεσσήνιοι καὶ Μεγαλοπολῖται καὶ τινες τῶν λοιπῶν Πελοποννησίων, ὅσοι ταῦτα τούτοις φρονοῦσι, διὰ τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ἐπικηρυκεῖαν ἐχθρῶς σχήσουσι καὶ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαι τι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων, Θηβαῖοι δ’ ἔχουσι μὲν, ὥς λέγουσιν, ἀπεχθῶς, ἔτι δ’ ἐχθροτέρως σχήσουσιν, ὅτι τοὺς παρ’ ἐκείνων φεύγοντας σῶζομεν καὶ πάντα τρόπον τὴν δυσμένειαν ἐνδεικνύμεθ’ αὐτοῖς, Θετταλοὶ δ’, ὅτι τοὺς Φωκέων φυγάδας σῶζομεν, Φίλιππος δ’, ὅτι κωλύομεν αὐτὸν κοινωνεῖν τῆς ἀμφικτυονίας, φοβοῦμαι μὴ πάντες περὶ τῶν ἰδίων ἕκαστος ὀργιζόμενος κοινὸν ἐφ’ ἡμᾶς ἀγάγωσι τὸν πόλεμον, τὰ τῶν Ἀμφικτυόνων δόγματα προστησάμενοι, εἴτ’ ἐπισπασθῶσιν ἕκαστοι πέρα τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς [ἡμῖν πολεμήσαι], ὥσπερ καὶ περὶ Φωκέας.

ΣΧΟΛΙΑ

εἰ γὰρ Ἀργεῖοι...Πελοποννησίων: σύμφωνα με την μέχρι εκείνη την στιγμή πολιτική που άσκησε ο Επαμεινώνδας στην Πελοπόννησο, η περιοχή της Μεσσήνης είχε γίνει ανεξάρτητη από την Σπάρτη, και η περιοχής της Μεγαλόπολης είχε μόλις δημιουργηθεί. Και οι δυο αυτές περιοχές βρίσκονταν υπό την εγγύηση της Θήβας. Στην περίοδο του Γ΄ Ιερού πολέμου (356) μεταξύ της Θήβας και της Φώκεας η Σπάρτη προσπάθησε να ανακαταλάβει την περιοχή της Μεσσήνης και να διαλύσει την ομοσπονδία της Μεγαλόπολης (353). Ο πόλεμος που είχε ξεσπάσει στην περιοχή της Πελοποννήσου με την Σπάρτη αφ’ ενός και Άργος, Μεσσήνη και Μεγαλόπολη αφ’ ετέρου, έχει βρει την Αθήνα σε στάση ουδετερότητας. **διὰ τὴν...ἐπικηρυκεῖαν:** ‘ἐπικηρυκεία = η α-ποστολή πρεσβείας για σύναψη συμφωνίας’. **καὶ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαι τι:** ενν. πάλι η πρόθεση, ‘διὰ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαι τι’, ‘και εξ αιτίας του ότι φαινόμαστε πως αποδεχόμαστε κάτι’. **τῶν...πεπραγμένων:** γενική διαιρετική. **ἐκείνοις:** i.e. ‘Λακεδαιμονίοις’. **Θηβαῖοι δ’ ἔχουσι:** επίσης υποθ. πρόταση με ενν. τον σύνδεσμο ‘εἰ’. **ἔτι...σχήσουσιν:** επίσης υποθ. πρόταση. **ὅτι...σῶζομεν:** ειδική πρόταση, που όμως εδώ λειτουργεί ως αιτιολογική. **καὶ...ἐνδεικνύμεθ’:** επίσης ειδική – αιτιολογική πρόταση. **πάντα τρό-πον:** αιτιατική του τρόπου. **Θετταλοὶ δ’:** i.e. ‘εἰ Θετταλοὶ ἀπεχθῶς ἔχουσι’. **ὅτι...σῶζομεν:** ειδική – αιτιολογική πρόταση. **Φίλιππος δ’:** i.e. ‘εἰ Φίλιππος ἀπεχθῶς ἔχει’. **ὅτι κωλύομεν:** ό.π. **φοβοῦ-**

μαι: κύρια πρόταση, απόδοση όλων των προηγουμένων υποθ. προτάσεων. **μὴ...ἀγάγωσι:** ενδοιαστική πρόταση, αντικ. στο ρ. **ὀργιζόμενος:** αιτιολογική μτχ. **προστησάμενοι:** συνημμ. μτχ., επιρρ., τροπική. **εἴτ' πισπασθῶσιν:** ενν. πάλι ο σύνδεσμος 'μή', 'ἐπισπάζομαι = απομακρύνομαι'. **[ἡμῖν πολεμήσαι]:** διαγράφεται ως περιττή διαπίστωση, καθώς ήδη υπάρχει προηγουμένως η φόβος 'μὴ ἐφ' ἡμᾶς ἀγάγωσιν τὸν πόλεμον (Sandy)'.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Διότι αν οι Αργεῖοι και οι Μεσσήνιοι και οι Μεγαλοπολίτες και κάποιοι από τους υπόλοιπους Πελοποννησίους, όσοι έχουν τις ίδιες αντιλήψεις με εκείνους, εξ αιτίας της πρεσβείας ειρήνης προς τους Λακεδαιμονίους συμπεριφερθούν απέναντί μας με εχθρότητα, αλλά και εξ αιτίας του ότι φαινόμαστε πως εγκρίνουμε κάτι από αυτά που έχουν γίνει από εκείνους, κι αν οι Θηβαῖοι, καθώς λένε, μας αντιπαθούν, κι αν θα συμπεριφερθούν απέναντί μας ακόμη περισσότερο εχθρικά, για το γεγονός ότι δίνουμε άσυλο σ' εκείνους που εξορίζονται από την περιοχή τους, αλλά και για το γεγονός ότι με κάθε τρόπο δείχνουμε την αντιπάθειά μας απέναντί τους, κι αν και οι Θεσσαλοί μας αντιπαθήσουν, για το γεγονός ότι προστατεύουμε τους εξόριστους Φωκείς, αλλά κι αν και ο Φίλιππος, για το γεγονός ότι τον εμποδίζουμε να συμμετάσχει στην αμφικτιονία, φοβάμαι μήπως όλοι, επειδή ο κάθε ένας είναι εκνευρισμένος με ό,τι τον αφορά, ξεκινήσουν ένα πόλεμο από κοινού εναντίον μας με το να φέρουν ως πρόσχημα τις αποφάσεις της Αμφικτιονίας, και κατόπιν μήπως ο κάθε αποτραβηχτεί πολύ πιο πέρα από το συμφέρον του, όπως ακριβώς με τους Φωκείς.

+++++

(20) ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι νῦν Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος καὶ Θετταλοί, οὐχὶ ταῦθ' ἕκαστοι μάλιστ' ἐσπουδακότες, ταῦτ' πάντες ἔπραξαν· οἷον Θηβαῖοι τὸν μὲν Φίλιππον παρελθεῖν καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους οὐκ ἐδύναντο κωλύσαι, οὐδέ γε τῶν αὐτοῖς πεπονημένων ὕστατον ἐλθόντα τὴν δόξαν ἔχειν·

ΣΧΟΛΙΑ

οὐχὶ... ἐσπουδακότες: εναντιωματική μτχ. **ταῦθ':** 'τὰ αὐτά = τα ἴδια'. **οἷον:** 'για παράδειγμα', λειτουργεί ως επίρρημα, οπότε η πρόταση είναι κύρια. **τὰς παρόδους:** 'τα περάσματα', ενν. 'το στενό των Θερμοπυλῶν'. **τῶν... πεπονημένων:** γενική κτητική στο 'δόξαν'. **ὕστατον ἐλθόντα:** 'παρά το γεγονός ότι εκείνος ἔφτασε στο τέλος', η μτχ. είναι εναντιωματική και το επίθετο είναι επιρρ. κατηγορούμενο. **ἔχειν:** αντικ. στο ενν. 'κωλύσαι'.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Γνωρίζετε λοιπόν καλά τούτο ότι δηλ. τώρα οι Θηβαῖοι και ο Φίλιππος και οι Θεσσαλοί, αν και δεν έχουν ο καθένας τους τα ἴδια ακριβώς ενδιαφέροντα, εντούτοις έκαναν όλοι ακριβώς τα ἴδια. Για παράδειγμα οι Θηβαῖοι δεν μπόρεσαν να εμποδίσουν τον Φίλιππο να περάσει και να καταλάβει τα περάσματα, και ούτε να αποκτήσει την υστεροφημία των ενεργειών που είχαν γίνει από αυτούς του ίδιους, αν και ἔφτασε αργότερα.

+++++

(21) νυνὶ γὰρ Θηβαίοις πρὸς μὲν τὸ τὴν χώραν κεκομίσθαι πέπρακται τι, πρὸς δὲ τιμὴν καὶ δόξαν αἴσχιστα· εἰ γὰρ μὴ παρήλθε Φίλιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς κέρδος εἶναι. ταῦτα δ' οὐκ ἐβούλοντο, ἀλλὰ τῷ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν λαβεῖν ἐπιθυμεῖν, μὴ δύνασθαι δέ, πάντα ταῦθ' ὑπέμειναν.

ΣΧΟΛΙΑ

Θηβαίοις: δοτική προσωπική, χαριστική στο ‘πέπρακται’. **πρὸς μὲν τὸ...κεκομίσθαι:** ‘ὅσον αφορά το να συγκεντρώσουν τα εδάφη τους’. αναφέρεται στις πόλεις εκείνες της Βοιωτικής ομοσπονδίας, τις οποίες τις είχαν αφαιρέσει οι Φωκείς από την Θήβα. **πέπρακταί τι:** ‘έχει συμβεί κάτι – είναι δεδομένο’. **οὐδὲν ἄν... εἶναι:** δυνητικό απαρέμφατο· εξαρτάται από το ενν. ρ. ‘πέπρακται = έχει συμβεί - είναι δεδομένο’, το οποίο εδώ λειτουργεί ως απρόσωπο, και το δυνητικό απαρέμφατο είναι υποκείμενο, ‘είναι δεδομένο ότι κανένα κέρδος δεν θα μπορούσε να υπάρξει σ’ αυτούς’. **οὐδὲν:** αιτιατική, υποκ. στο ‘ἄν εἶναι’. **κέρδος:** κατηγορηματικός προσδ., ‘που να ήταν κέρδος’. **ταῦτα:** i.e. ‘αἴσχιστα’. **τῷ...ἐπιθυμεῖν:** έναρθρο απαρέμφατο ως ουσιαστικό, δοτική επιρρ. της αιτίας, ‘ἐξ αιτίας του ότι ήθελαν’. **λαβεῖν:** αντικ. στο ‘ἐπιθυμεῖν’. **μὴ δύνασθαι:** ενν. πάλι το ‘τῷ’ ό.π.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Τώρα λοιπόν, ὅσον αφορά το να συγκεντρώσουν τα εδάφη τους, κάτι είναι δεδομένο στους Θηβαίους, ὅμως ὅσον αφορά την αξιοπρέπειά τους και την υστεροφημία τους, είναι δεδομένα τα χειρότερα. Γιατί αν ο Φίλιππος δεν είχε περάσει, είναι δεδομένο ότι κανένα κέρδος δεν θα είχε υπάρξει σ’ αυτούς. Αυτά ὅμως δεν τα ήθελαν, ἀλλὰ ἐξ αιτίας της επιθυμίας τους να καταλάβουν τον Ορχομενό και την Κορώνεια, και επειδή δεν μπορούσαν, τα υπέμειναν ὅλα αυτά.

+++++

(22) Φίλιππον τοίνυν τινὲς μὲν δήπου τολμῶσι λέγειν ὥς οὐδ’ ἐβούλετο Θηβαίοις Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ’ ἠναγκάσθη· ἐγὼ δὲ τούτοις μὲν ἐρρῶσθαι λέγω, ἐκεῖνο δ’ οἶδ’, ὅτι οὐ μᾶλλον γε ταῦτ’ ἔμελ’ αὐτῷ ἢ τὰς παρόδους λαβεῖν ἐβούλετο καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολέμου τοῦ δοκεῖν δι’ αὐτὸν κρίσιν εἰληφέναι, καὶ τὰ Πύθια θεῖναι δι’ αὐτοῦ, καὶ ταῦτ’ ἦν ὦν μάλιστ’ ἐγλίχετο.

ΣΧΟΛΙΑ

Φίλιππον: κατά πρόληψιν αντικείμενο στο ‘λέγειν’, αντί για την φυσιολογική του θέση ως ονομαστική στην ακόλουθη ειδική πρόταση. **ἐρρῶσθαι λέγω:** ‘του λέω να χαίρεται το μυαλό του’, ειρωνικά. Το απαρέμφατο βρίσκεται σε Π.Α. στην θέση της Προστακτικής αντί για τον Ε.Α. ‘λέγω σοι «ἐρρωσο!»’. **οὐ...ταῦτ(α) ἔμελ(ε) αὐτῷ:** αττική σύνταξη. **ἢ...ἐβούλετο:** β’ ὅρος συγκρίσεως, ‘ἀπὸ ὅ,τι ἠέλεε’. **τὰς παρόδους λαβεῖν:** ‘να πιάσει τα περάσματα’, δηλ. ‘το στενό των Θερμοπυλῶν’. **καὶ τὴν δόξαν:** ο συμπλ. σύνδεσμος συνδέει δυο αιτιατικές, αντικείμενα ‘λαβεῖν τὰς παρόδους καὶ τὴν δόξαν’. **τὴν δόξαν τοῦ πολέμου:** ‘τὴν αντίληψη του πολέμου’, η γενική είναι αντικειμενική. **τοῦ δοκεῖν:** έναρθρο απαρέμφατο με υποκ. σε αιτιατική πτώση ‘τὸν πόλεμον’, η γενική είναι επεξηγηματική στην γενική ‘τοῦ πολέμου’. **δι’ αὐτὸν:** i.e. ‘τὸν Φίλιππον’. **κρίσιν εἰληφέναι:** το ουσιαστικό είναι αντικ. στο απαρέμφατο, το οποίο είναι αντικ. στο ‘δοκεῖν’, ‘δηλ. του να φαίνεται ότι ἐξ αιτίας του ἰδίου του Φιλίππου ελήφθη ἀπόφαση’, ενν. ‘για τον τερματισμό του πολέμου’. **τὰ Πύθια:** αιτιατική, υποκ. στο ‘θεῖναι’. **θεῖναι:** αντικ. στο ‘ἐβούλετο’. **δι’ αὐτοῦ:** i.e. ‘τοῦ Φιλίππου’. **ταῦτ’:** δηλ. τα αντικείμενα του ‘ἐβούλετο’, υποκ. στο ‘ἦν’ με αττική σύνταξη. **ὦν...ἐγλίχετο:** αναφορική πρόταση, η οποία εκλαμβάνεται ως γενική κατηγορηματική, διαιρετική, ‘και ὅλα αυτά ἦταν ἐκεῖνα τα οποία ἠέλεε υπερβολικά’. Το αναφορικό ‘ὦν’ βρίσκεται σε ἑλξη ἀντί για ‘τούτων ἅ’.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Και τον Φίλιππο κάποιοι τολμούν να λένε ότι δεν ήθελε να παραδώσει στους Θηβαίους τον Ορχομενό και την Κορώνεια, αλλά ότι αναγκάστηκε. Εγώ όμως λέω αυτοί να χαίρονται με την λογική τους, ενώ γνωρίζω πολύ καλά τούτο, ότι δηλ. αυτά τα πράγματα δεν τον ενδιέφεραν τόσο πολύ, όσο ήθελε να πιάσει τα περάσματα και την αντίληψη του πολέμου του να φαίνεται δηλ. ότι εξ αιτίας του ο πόλεμος αποφασίστηκε να τερματιστεί, αλλά και να οργανώσει μέσω του ιδίου την εορτή των Πυθίων, και όλα αυτά ήταν ανάμεσα σ' εκείνα τα οποία υπερβολικά επιθυμούσε.

+++++

(23) Θετταλοί δέ γ' οὐδέτερ' ἐβούλοντο τούτων, οὔτε Θηβαίους οὔτε τὸν Φίλιππον μέγαν γίγνεσθαι (ταῦτα γὰρ πάντ' ἐφ' ἑαυτοὺς ἡγοῦντο), τῆς πυλαίας δ' ἐπεθύμουν καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς, πλεονεκτημάτων δυοῖν, κύριοι γενέσθαι· τῷ δὲ τούτων γλίχεσθαι τάδε συγκατέπραξαν. τῶν τοίνυν ἰδίων ἔνεχ' εὐρήσεθ' ἕκαστον πολλὰ προηγμένον ὧν οὐδὲν ἐβούλετο πράξαι. τοῦτο μέντοι, τοῦτ' ἔστιν φυλακτέον ἡμῖν.

ΣΧΟΛΙΑ

γίγνεσθαι: επεξήγηση . **ἐφ' ἑαυτοὺς:** 'εναντίον τους – εναντίον των συμφερόντων τους'. **τῆς πυλαίας:** i.e. 'συνόδου'. Πρόκειται για το συνέδριο των Αμφικτυόνων στα στενά των Θερμοπυλῶν το οποίο συνήρχετο δυο φορές κάθε έτος, άνοιξη και φθινόπωρο στο ναό της Δήμητρας και στους Δελφούς. Σύμφωνα με τον Ησύχιο: 'πυλαία δέ ἐστι ἡ εἰς Πύλας, τὰς Θερμοπύλας, γινομένη σύνοδος των Ἀμφικτυόνων'. Η γενική 'πυλαίας' είναι αντικειμενική στο 'κύριοι'. **τῶν ἐν Δελφοῖς:** δηλ. του θησαυροφυλακίου στους Δελφούς και του εκεί ναού. **τῷ δὲ... γλίχεσθαι:** 'εξ αιτίας του ότι επιθυμούσε έντονα αυτά τα δυο πράγματα'. **τάδε συγκατέπραξαν:** 'προχώρησαν στην συνεργασία αυτών'. **τῶν τοίνυν ἰδίων ἔνεχ':** 'ένεκα τῶν ἰδίων = για προσωπικούς λόγους'. **ἕκαστον:** i.e. 'Θεσσαλούς, Θηβαίους, Φίλιππον'. **πολλὰ:** αντικείμενο στην μτχ. **προηγμένον:** κατηγορηματική μτχ. **ὧν...ἐβούλετο:** αναφορική πρόταση ως γενική διαιρετική στο 'πολλὰ'. **ὧν:** γεν. διαир. **οὐδέν:** αντικ. στο 'πράξαι' **τοῦτο μέντοι, τοῦτ' ἔστιν:** επανάληψη της αντωνυμίας για λόγους έμφασης, 'επαναδίπλωσις'.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Οι Θεσσαλοί δεν ήθελαν κανένα από αυτά, δηλ. ούτε οι Θηβαίοι ούτε ο Φίλιππος να γίνει μεγάλος (διότι θεωρούσαν ότι όλα αυτά στρέφονται εναντίον τους), αντιθέτως ήθελαν στην συνεδρίαση των στενών των Θερμοπυλῶν και στην περιοχή των Δελφών, των δυο αυτών πλεονεκτικών θέσεων, να γίνουν κύριοι. Και εξ αιτίας της επιθυμίας τους γι' αυτά συνέπραξαν σ' αυτά εδώ. Έτσι λοιπόν εξ αιτίας των προσωπικών τους διαφορών θα βρείτε ότι ο κάθε ένας έχει εξαναγκασθεί σε πολλές ενέργειες, από τις οποίες καμία δεν ήθελε να κάνει. Κι αυτό, κι αυτό είναι εκείνο που πρέπει να προσέχουμε.

+++++

(24) Τὰ κελεύόμεν' ἡμᾶς ἄρα δεῖ ποιεῖν ταῦτα φοβουμένους; καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; πολλοῦ γε καὶ δέω. ἄλλ' ὥς οὔτε πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν οὔτ' ἔσται πόλεμος, νοῦν δὲ δόξομεν πᾶσιν ἔχειν καὶ τὰ δίκαια λέγειν, τοῦτ' οἶμαι δεῖν ποιεῖν. πρὸς δὲ τοὺς θρασέως ότιοῦν οἰομένους ὑπομεῖναι δεῖν καὶ μὴ προορωμένους τὸν πόλεμον, ἐκεῖνα βούλομαι λογίσασθαι. ἡμεῖς Θηβαίους ἐῶμεν ἔχειν Ὠρωπόν· καὶ εἴ τις ἔροιθ' ἡμᾶς, κελεύσας εἰπεῖν τάληθῇ, διὰ τί; ἵνα μὴ πολεμῶμεν, φαῖμεν ἄν.

ΣΧΟΛΙΑ

Τὰ κελεύόμεν'...φοβούμενους; καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; Τα ερωτήματα αυτά τα διατυπώνει ο Δημ. ως προερχόμενα από το ακροατήριό του προς αυτόν τον ίδιον, *‘άρα δηλ. κι εσύ Δημοσθένη μας καλείς να αποδεχθούμε αυτά που μας προστάζουν;’* **Τὰ κελεύόμεν’:** αντικ. στο *‘ποιεῖν’*. Ο Δημ. χρησιμοποιεί τον πολιτικό όρο εκείνο ο οποίος ταιριάζει στον τρόπο με τον οποίον μεταχειρίζονται Θηβαίοι και Φίλιππος την Αθήνα. Η απάντησή του λογικά πρέπει να είναι *‘όχι’*. **ἡμᾶς:** υποκ. στο *‘ποιεῖν’*. **φοβούμενους:** αιτιολ. μτχ. **καὶ σὺ:** i.e. *‘Δημόσθενες’*. **πολλοῦ γε καὶ δέω:** *‘σε καμία περίπτωση’*. Είναι φυσικό ο Δημοσθένης ως αντίπαλος της φίλο-Μακεδονικής παράταξης να έχει την αντίθετη άποψη. **ὥς οὔτε πράξομεν:** αναφορική επιρρ. πρόταση του τρόπου ως προεξαγγελτική παράθεση στην αντων. *‘τούτο’* που ακολουθεί. Η πρόταση λειτουργεί ως πλάγια ερώτηση. **ἀνάξιον:** κατηγορηματικός προσδιορισμός, *‘κάτι που να είναι ανάξιο’*. **οὔτ’ ἔσται πόλεμος:** δευτέρα πλάγια ερώτηση ό.π. **νοῦν δὲ δόξομεν:** τρίτη πλάγια ερώτηση ό.π. **νοῦν:** αντικ. στο *‘ἔχειν’*. **ἔχειν καὶ...λέγειν:** αντικ. στο *‘δόξομεν’* **τοῦτ’ οἶμαι δεῖν ποιεῖν:** η απάντηση του Δημ. φαίνεται αντιφατική, καθώς αρχικά απορρίπτει τις προτάσεις των αντιπάλων, και κατόπιν είναι έτοιμος να τα αποδεχθεί χάριν της αποφυγής του πολέμου και της νουνεχούς πολιτικής σκέψης. Όμως πρόκειται για διπλωματικό ελιγμό, ώστε να φανεί πως η *‘υποχώρηση’* που κάνει δεν οφείλεται στις δικές του πεποιθήσεις, αλλά στον τρόπο με τον οποίον ενήργησε η αντίπαλη παράταξη μέχρι τώρα, και έχει δημιουργήσει τετελεσμένα που δεν μπορούν να αγνοηθούν. **πρὸς δὲ τοὺς...οἰομένους...καὶ μὴ προορωμένους:** δηλ. *‘σε εκείνους που εμφανίζονται τολμηροί την πιο ακατάλληλη ώρα’*. Ο Δημ. καταγγέλλει τους εκπροσώπους της φίλο-Μακεδονικής παράταξης πως *‘τώρα’* που με δική τους ευθύνη η πολιτική θέση της Αθήνας απέναντι στους αντιπάλους της είναι δυσχερέστατη, αυτοί προτείνουν αδιάλλακτη στάση. **ὁ,τιοῦν:** αντικείμενο στο *‘ὑπομείναι’*.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

«Πρέπει λοιπόν εμείς, οι Αθηναίοι, να κάνουμε αυτά που μας προστάζουν, επειδή φοβόμαστε τα γεγονότα; Κι εσύ, Δημοσθένη, αυτά ακριβώς προστάξεις;» Κάθε άλλο. Όμως με ποιόν τρόπο ούτε θα κάνουμε κάτι που να είναι ανάξιο για εμάς τους ίδιους, κι ούτε θα υπάρξει πόλεμος, αλλά αντιθέτως θα δώσουμε την εντύπωση σε όλους ότι είμαστε λογικοί άνθρωποι και υποστηρίζουμε πράγματα που είναι δίκαια, αυτό ακριβώς νομίζω ότι πρέπει να κάνουμε. Και τώρα απέναντι σ’ εκείνους που με θράσος πιστεύουν ότι πρέπει εμείς να υπομείνουμε ο,τιδήποτε, και δεν βλέπουν τον πόλεμο, θέλω να σκεφτούν αυτά. Εμείς αφήνουμε τους Θηβαίους να έχουν τον Ωρωπό, κι αν κάποιος μας ρωτήσει προτρέποντάς μας να πούμε την αλήθεια, «για ποιόν λόγο;» «Για να μην υπάρξει πόλεμος», είναι δυνατόν να ισχυριστούμε.

+++++

(25) καὶ Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ τὰς συνθήκας Ἀμφιπόλεως παρακεχωρήκαμεν, καὶ Καρδιανούς ἔωμεν ἔξω Χερρονησιτῶν τῶν ἄλλων τετάχθαι, καὶ τὸν Κᾶρα τὰς νήσους καταλαμβάνειν, Χίον καὶ Κῶν καὶ Ῥόδον, καὶ Βυζαντίους κατάγειν τὰ πλοῖα, δῆλον ὅτι τὴν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν πλειόνων ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι νομίζοντες ἢ τὸ προσκρούειν καὶ φιλονικεῖν περὶ τούτων. οὐκοῦν εὖηθες καὶ κομιδῇ σχέτλιον, πρὸς ἐκάστους καθ’ ἓν’ οὕτω προσενηνεγμένους περὶ τῶν οἰκείων καὶ ἀναγκαιοτάτων, πρὸς πάντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι.

ΣΧΟΛΙΑ

κατὰ τὰς συνθήκας: δηλ. *‘την ειρήνη του Φιλοκράτη’*. **Ἀμφιπόλεως:** συντάσσεται με το *‘παρακεχωρήκαμεν’* ως γενική που δηλώνει την απομάκρυνση από τόπο. **Καρδιανούς:** *‘Καρδιανοί’* ήταν οι κάτοικοι της περιοχής της Χερρρονήσου που λεγόντα *‘Καρδια’*. Γι’ αυτήν ο Αρχαίος Σχολ. παραδίδει πως *‘Καρδιά πόλις Μιλησίων ἄποιος ἐν Χερρρονήσῳ, ἥτις τοῦνομα ἔσχεν ἐντεῦθεν. Ἐρμοκράτους τοῦ Μιλησίου οἰκίζοντος αὐτὴν καὶ θύοντος κόραξ ἀρπάξας τοῦ ἱερείου τὴνκαρδίαν ἀφῆκεν εἰς τὴν γῆν, καὶ διὰ τοῦτο’*

κέκληται Καρδία. Οὔτοι δὲ οἱ Καρδιανοὶ οὐκ ἐβούλοντο συντελεῖν μετὰ τῶν ἄλλων Χερρωνησιτῶν καὶ ὑπακούειν Ἀθηναίοις, ἀλλὰ ἔφησαν ἔξω τῶν ὄρων εἶναι τῶν Ἀθηναίων προσηκόντων. Ἡ παραδοσιακὴ ἀντίδραση τῆς Καρδίας με τοὺς Ἀθηναίους υποχρέωσε τοὺς τελευταίους νὰ ἀποδεχθῶν σὴν σύναψη τῆς πρόσφατης εἰρήνης τὴν ἀποδέσμευση τῆς περιοχῆς ἀπὸ τὰ ἐκεῖ ἐδάφη τῆς δικῆς τοὺς ἐπιστασίας. **τὸν Κᾶρα:** ‘*τον σατράπη της Καρίας*’. Πρόκειται γιὰ τὸν σατράπη τῆς Καρίας ποὺ τὸ ὄνομα τοῦ ἦταν ‘Ἰδριεύς’, ἀλλὰ ἐδὼ ἐντελῶς περιφρονητικὰ ὁ Δημ. τὸν ἀποκαλεῖ με τὸ προσωνύμιο τῆς καταγωγῆς τοῦ ὡς ‘Κᾶρα’. Ἦταν ἀδελφὸς τοῦ Μαύσωλου καὶ τῆς Ἀρτεμισίας, καὶ διάδοχος τοῦ θρόνου. Ὁ Μαύσωλος εἶχε υποστηρίξει τὴν ἀποχώρηση τῆς Χίου καὶ τῆς Ρόδου ἀπὸ τῆς δευτέρῃ Ἀθηναϊκῇ συμμαχίᾳ, σὴν ὁποίαν συμμετείχε καὶ ἡ Κω. Ὅταν τὸ 355 ἔληξε ὁ ‘Συμμαχικὸς Πόλεμος’, ἡ Ρόδος κατελήφθη ἀπὸ τοὺς Κάρεις. Ὁ Μαύσωλος πέθανε τὸ 353 καὶ τὸν διεδέχθη ἡ Ἀρτεμισία. Αὐτὴ ἦταν ποὺ κάλεσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀποκαταστήσουν σὲ τὴν νησί τὴν δημοκρατικὴν παράταξη. Αὐτὴν διεδέχθη ὁ ‘Ἰδριεύς’. **καταλαμβάνειν:** ἴδιο συντ. με τὸ ‘τετάχθαι’. **κατάγειν τὰ πλοῖα:** ‘κατάγω τὰ πλοῖα’, γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῆς ἐκφράσεως τὸ λεξικὸ τοῦ Ἀρποκρατίωνος: ‘κατάγειν τὰ πλοῖα λέγεται ἀντὶ τοῦ βιάζεσθαι καὶ κακοῦν, καὶ μὴ ἔαν τοὺς πλέοντας ὅποι βούλονται πλεῖν, ἀλλ’ εἰς τὰ οἰκεῖα χωρία τοῖς ληστεύουσι κατάγειν’. Ἡ ἀναφορὰ γίνεται γιὰ τὴν ἐξαναγκασμὸ ποὺ υφίσταντο τὸ Ἀθηναϊκὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ποὺ μετέφεραν σιτηρὰ ἀπὸ τὸν Εὐξεῖνο πόντο σὴν Ἀθήνα, νὰ περνοῦν υποχρεωτικὰ ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Βυζαντίου. **δῆλον ὅτι:** με ἐπιρρ. σημασία χωρὶς νὰ εἰσάγει πρόταση, ‘σίγουρα – προφανῶς’. **τὴν...ἡσυχίαν:** υποκ. σὲ ἀπαρέμφοτο ‘εἶναι’. **ἀπὸ τῆς εἰρήνης:** ‘ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν συνθήκῃ εἰρήνης’, ἐνν. τὴν εἰρήνην τοῦ Φιλοκράτη. **πλειόνων ἀγαθῶν:** τὸ ἐπὶθ. εἶναι ἐπιθ. προσδ. καὶ τὸ οὐσιαστικὸ συντάσσεται με τὸ ‘αἰτία’ ὡς γενικὴ τῆς αἰτίας. **αἰτίαν:** κατηγορούμενο. **εἶναι:** ἀντικ. σὴν μτχ. **νομίζοντες:** αἰτιολ. μτχ. **ἦ:** συγκριτικὸς. **τὸ προσκρούειν καὶ φιλονικεῖν:** ἐναρθρα ἀπαρέμφοτα σὲ αἰτιατικὴ πτώση, ὑποκείμενα σὲ ἐνν. ἀπαρέμφοτο ‘εἶναι’. **εὐθες καὶ...σχέτλιον:** i.e. ‘ἐστί’. **πρὸς ἐκάστους καθ’ ἓν:** ‘ἀπέναντι σὲν κάθε ἓνα ξεχωριστά’. **προσεννηγεμένους:** ‘συγκεντρωμένους - παραταγμένους’, μτχ. τοῦ ‘προσφέρομαι’. **περὶ τῶν οἰκείων καὶ ἀναγκαιοτάτων:** ‘γιὰ ζητήματα δικὰ μας ποὺ εἶναι πολὺ σημαντικὰ’. **πρὸς πάντας:** σὲ ἀντίθεση με τὸ ‘πρὸς ἐκάστους καθ’ ἓνα’. **περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾷς νυνὶ πολεμήσαι:** Πρόκειται γιὰ μιὰ παραποίηση τῆς γνωστῆς παροιμιακῆς ἐκφράσεως ‘μάχεσθαι περὶ ὄνου σκιᾷς’ ὅπως ἀπαντᾷ σὲν Ἀριστοφάνη (Σφήκ.191). Σύμφωνα με τὸν Ἀρποκρατίωνα ἡ παροιμία αὐτὴ ‘λέγεσθαι δ’ αὐτὴν ἐπὶ τοῖς περὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων μαχομένοις’. [Με τὴν ἐκφράση περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾷς ὁ Δημοσθένης: (i) εἰρωνεύεται καὶ επικρίνει τὴν Ἀμφικτιονικὴν συνεδρίαση ὡς ἀπαρχαιωμένη χωρὶς καμία οὐσιαστικὴ πλέον παρέμβαση σὲν πολιτικὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδας. (ii) εἰρωνεύεται τὴν συμμετοχὴν τῶν συνέδρων σὴν Ἀμφικτιονία ὡς μὴ οὐσιαστικὴ τιμητικὴ διάκριση, τὴν ὁποίαν ὁ Φίλιππος ἀποδέχθηκε μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὰ πολιτικὰ τοῦ σχέδια εἰς βάρος τῆς Ἀθήνας, Sandys.]

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Καὶ σὲν Φίλιππο τὴν ὥρα σύμφωνα με τὴν εἰρήνην ἔχομε παραχωρήσει τὴν Ἀμφίπολη, καὶ τοὺς Καρδιανούς ἀφήνομε νὰ ἔχουν ὀριστεῖ ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιοχῶν σὴν Χερρωνησο, καὶ τὸν σατράπη τῆς Καρίας νὰ καταλαμβάνει τὰ νησιά, δηλ. τὴν Χίο καὶ τὴν Κω καὶ τὴν Ρόδο, καὶ τοὺς Βυζαντίους νὰ συλλαμβάνουν τὰ πλοῖα μας, προφανέστατα ἐπειδὴ θεωροῦμε ὅτι ἡ ἡρεμία προερχόμενη ἀπὸ τὴν εἰρήνην εἶναι αἰτία γιὰ περισσότερα κέρδη παρά τὸ νὰ συγκρουόμαστε καὶ νὰ ἀντιδικοῦμε γιὰ τὰ ζητήματα αὐτά. Εἶναι λοιπὸν ἀφελές καὶ ἐξωπραγματικὸ νὰ πολεμάμε τὸν κάθε ἓνα ξεχωριστά γιὰ ζητήματα δικὰ μας καὶ πολὺ σημαντικὰ ἐκείνους ποὺ ἔχουν συνασπιστεῖ, καὶ ὅλους μαζί τὴν ὥρα γιὰ ζητήματα ποὺ εἶναι ἀσήμαντα.